

مزایای کامپیوتر

- ۱- سرعت انجام عملیات
- ۲- صحت و دقت در انجام کار
- ۳- قابلیت اطمینان
- ۴- قابلیت ذخیره سازی حجم انبوهی از اطلاعات در فضایی کم

مزایای انسان نسبت به کامپیوتر

- ۱- خلاقیت
- ۲- هوشمندی
- ۳- ابتکار
- ۴- مدیریت انعطاف پذیر

کاربردهای کامپیوتر

- ۱- علمی و تحقیقاتی (کامپیوتر در تمام رشته ها، رباتهای پزشکی، ...)
- ۲- صنعتی و مهندسی (داروسازی، خودروسازی، غذایی، ...)
- ۳- تجاری و خدماتی (قبوض، انبارداری، تجارت الکترونیکی، ...)
- ۴- پزشکی (رباتهای پزشکی، تولید اندامهای خودکار، ...)
- ۵- آموزشی (آموزش از راه دور(دانشگاه مجازی)، آموزش خلبانی،...)
- ۶- هنری (آگهی ها، کاتالوگ، کارت ویزیت، فیلم علمی-تخیلی، ...)

تاریخچه تکاملی کامپیوتر

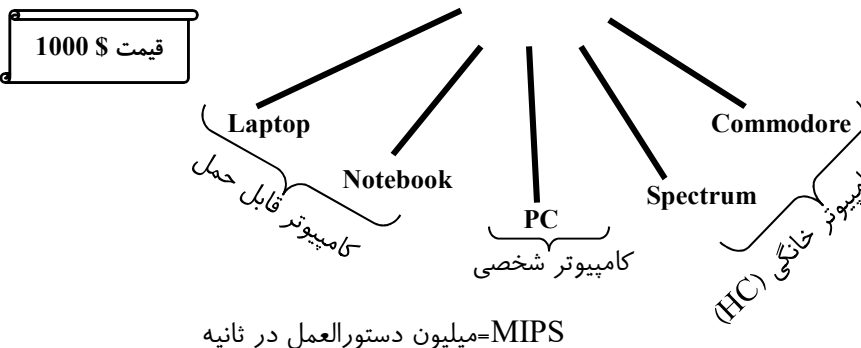
نسل: تحول تکنولوژی کامپیوتر در مقاطع مختلف زمانی است که مرتباً قطعات الکترونیکی کوچکتر، سریعتر، قابلیت اطمینان بالاتر و قیمت تولیدشان پایین تر می شود.

- ۱- نسل صفر - قطعات مکانیکی (چرتکه، ماشین حساب پاسکال)
- ۲- نسل اول - اولین قطعه الکترونیکی (لامپ خلا)
- ۳- نسل دوم - اولین قطعه الکترونیکی (ترانزیستور)
- ۴- نسل سوم - مدارات مجتمع، عناصر الکترونیکی (IC)
- ۵- نسل چهارم - بیش از صدها هزار قطعه (IC با تراکم خیلی زیاد)
- ۶- نسل پنجم - چیپ های هوشمند (کامپیوترهای هوشمند)
- ۷- نسل ششم - شبیه سازی عملکرد مغز (کپی برداری از مغز انسان)

انواع کامپیوترها

بر اساس افزایش قدرت پردازش - میزان حافظه - قیمت میانگین کوچکترین و متداول ترین نوع کامپیوترها

۱- ریز کامپیوترها (Micro computers)

انواع کامپیوترها

PC: به دلیل کاهش قیمت، شبکه های پر قدرت کامپیوتری را ایجاد می کنند تا اطلاعات و تجهیزات کامپیوترهای موجود را اشتراکی به کار ببرند.

Notebook و laptop: افزایش کارایی و کاهش قیمت

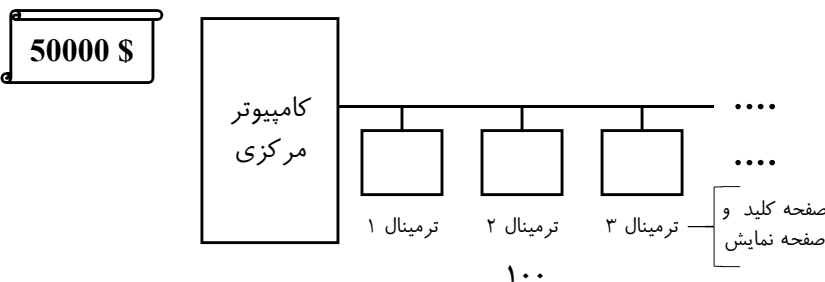
نوت بوک های جدید با استفاده از ۲ باطری حداکثر با ۱۰ ساعت شارژ کار می کنند. پردازنده های جدید شش و هشت هسته را به کار می برند.

نوت بوک های اولیه دارای پردازنده و کارت گرافیک ضعیف تری نسبت به لپ تاپ ها بودند اما وزن سبک تر و شارژ طولانی تری داشتند اما با گذشت زمان مرز بین آنها کم رنگ تر شد.

انواع کامپیوترها

بر اساس افزایش قدرت پردازش - میزان حافظه - قیمت میانگین حجم اطلاعات قابل پردازش و تنوع کارها متوسط است. از یک کامپیوتر مرکزی و تعدادی ترمینال (حدود ۱۰۰ و بالاتر) متصل به آن تشکیل شده است. ترمینال: مجموعه صفحه کلید و صفحه نمایش (دانشگاهی، دولتی، تجاری)

۲- کامپیوترهای کوچک (Mini computers)

انواع کامپیوترها

حجم اطلاعات قابل پردازش و تنوع کارها بسیار زیاد است. ساختار مشابه کامپیوترهای کوچک است ولی قدرت پردازش بیشتر و تعداد ترمینال های قابل اتصال تا ۵۰۰ عدد امکان دارد. (دانشگاه ها، وزارتخانه ها، واحدهای بزرگ تجاری)

IBM 370

۳- کامپیوترهای بزرگ (Mainframe computers)

1000000 \$

کامپیوتر مرکزی

....

ترمینال ۱

ترمینال ۲

ترمینال ۳

....

۵۰۰

انواع کامپیوترها

سریعترین، قدرتمندترین، بزرگترین و گرانترین نوع کامپیوترها هستند. در پروژه های عظیم علمی، تحقیقاتی، نظامی، فضایی، هسته ای و دفاعی به کار می روند. سریعترین ابر رایانه جهان جاگوار است جهت انجام تحقیقات علمی مانند تغییرات جوی و مواد فضایی غیر قابل مشاهده که قادر به پردازش یک کادریلیون 10^{15} محاسبه ریاضی در ثانیه است.

۴- ابر کامپیوترها (Super computers)

>10000000 \$

IBM Blue Gene
324000 MIPS
میلیارد دستوراتعمل در ثانیه

CRAY-xt3
54000 MIPS
میلیارد دستوراتعمل در ثانیه

امکان پردازش موازی فرایندها: امکان اجرای موازی قسمتهایی از یک برنامه توسط پردازنده های مختلف و سپس ادغام نتایج آنها با یکدیگر را امکان پذیر می کنند.

ربات

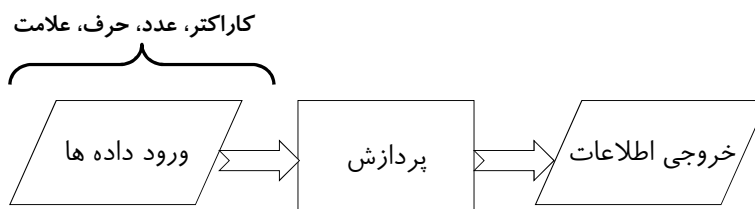
ربات ماشین هوشمندی است که می تواند در شرایط خاصی کار تعریف شده ای را انجام دهد و قادر به تصمیم گیری در شرایط متفاوت است. ربات دارای سه قسمت اصلی است:

- ❖ مغز که معمولاً یک کامپیوتر است
- ❖ محرک ها و بخش مکانیکی شامل موتور، پیستون، تسمه، چرخ، چرخ دنده
- ❖ سنسور که می تواند از انواع بینایی، صوتی، تعیین دما، تشخیص نور، تماسی یا حرکتی باشد

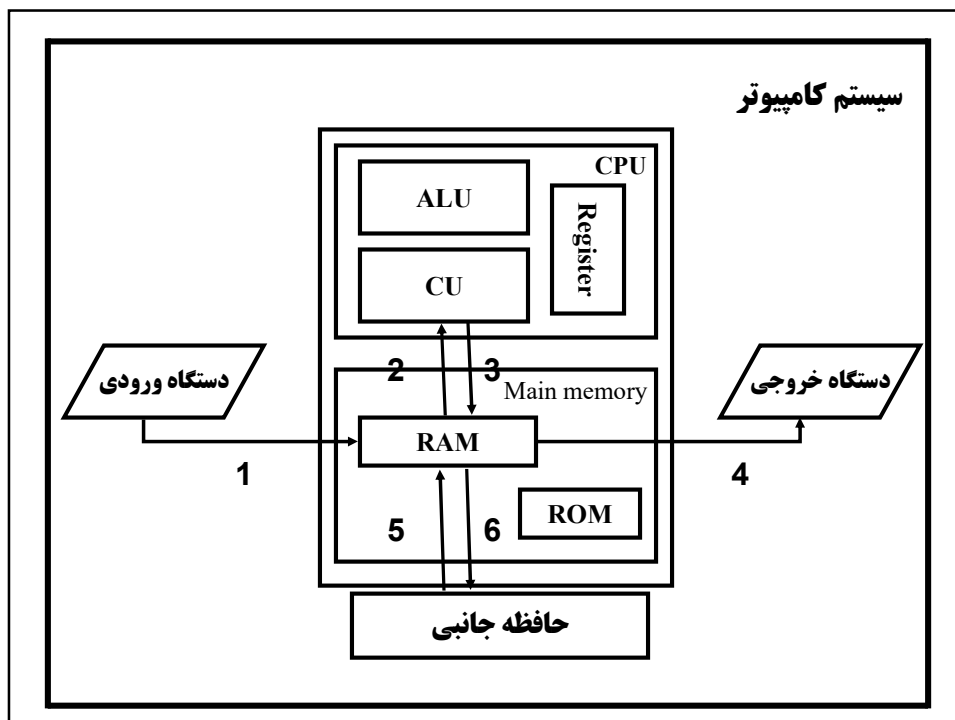
ربات های مسیریاب، آتش نشان، مین یاب، امدادگر، فوتبالیست، جنگجو

طبقه بندی علوم کامپیوتر

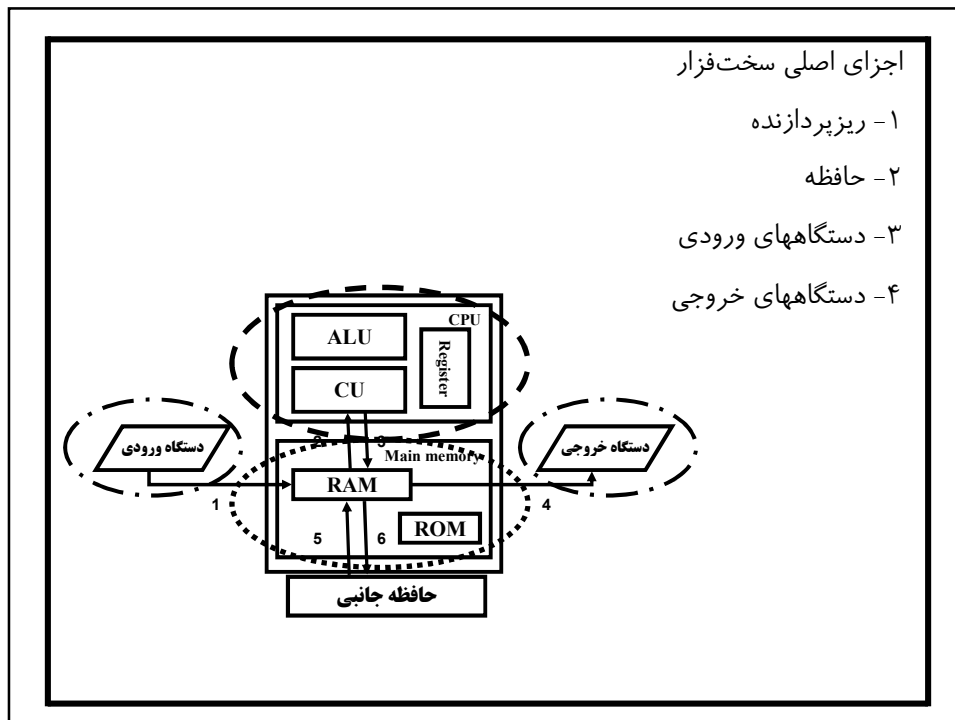
سیستم مجموعه عناصر منظم و مرتبط با هم است که برای رسیدن به هدف مشخصی بصورت هماهنگ با یکدیگر در تعامل هستند.

محاسبات ریاضی، مقایسه ای، مرتب سازی، جستجو و حذف کردن داده ها

روند پردازش داده ها و دستورالعمل ها

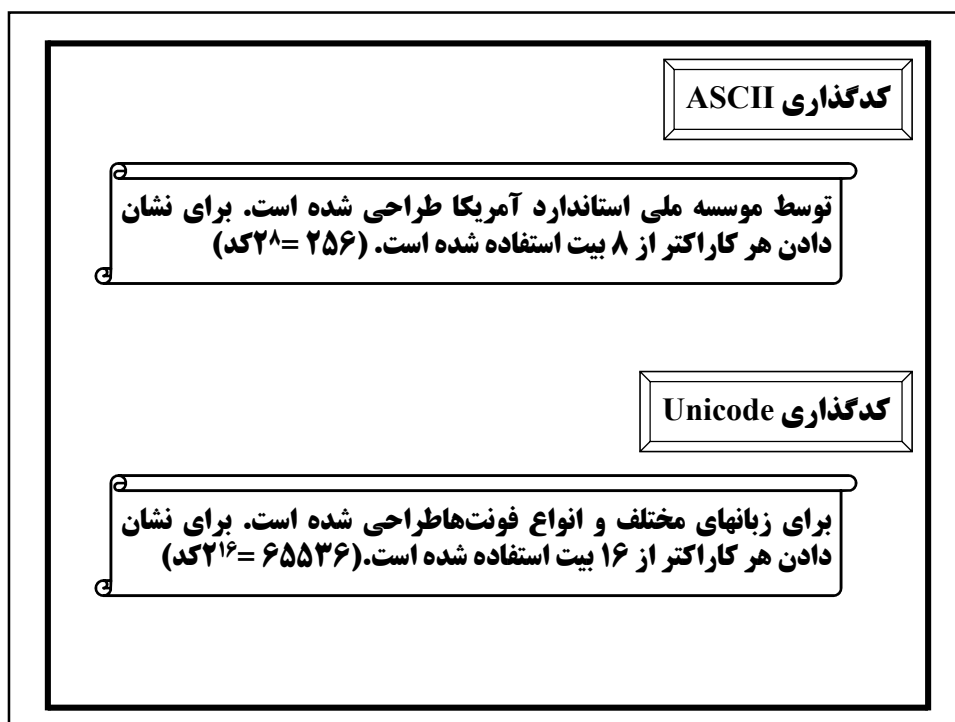
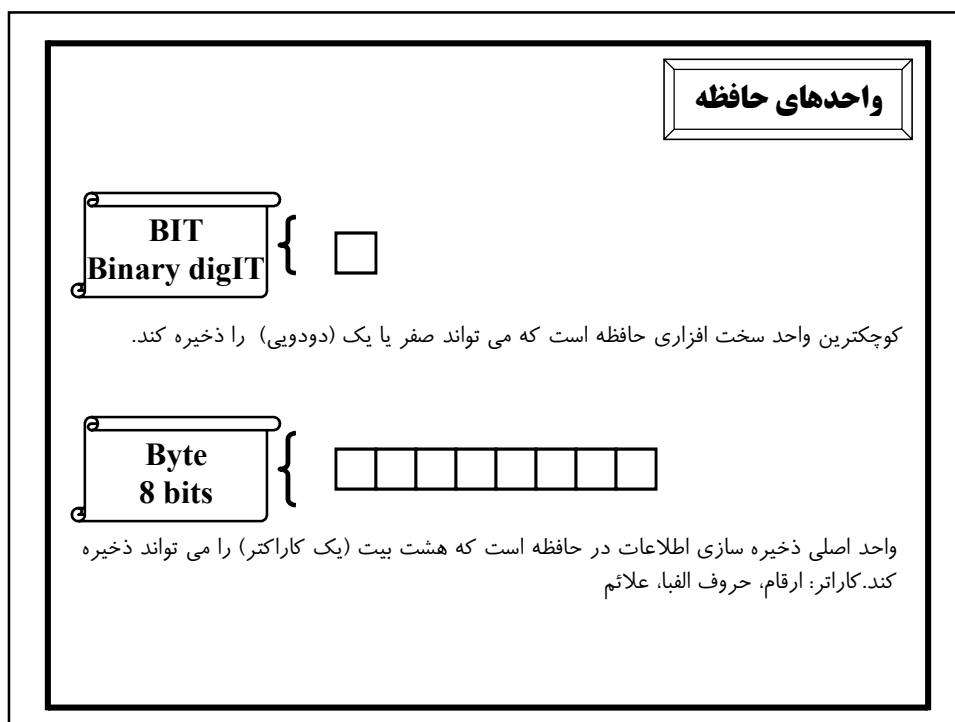
- ۱- داده ها و دستورالعمل ها از طریق دستگاههای ورودی وارد حافظه اصلی می شود.
- ۲- داده ها و دستورالعمل ها از حافظه RAM جهت پردازش به ریزپردازنده ارسال می شوند و پس از تشخیص عملیات موردنظر توسط واحد کنترل بوسیله واحد حساب و منطق پردازش می شوند.
- ۳- نتایج پردازش از CPU به حافظه اصلی منتقل می کند.
- ۴- نتایج پردازش به دستگاههای خروجی منتقل می شوند.
- ۵- برنامه ها برای اجرا از حافظه جانبی در RAM بار می شود.
- ۶- اطلاعات موجود در حافظه RAM در حافظه جانبی نوشته می شود.

حافظه

◉ قسمتی از کامپیوتر است که داده ها و دستورالعملها و نتایج پردازش را به صورت ارقام صفر و یک ذخیره می کند.

◉ هر خانه حافظه آدرس مخصوص به خود دارد که منحصر به فرد است.

◉ در هر خانه حافظه می توان تنها یک مقدار وارد کرد. با ریختن مقدار جدید، مقدار قبلی پاک می شود.

تقسیم‌بندی حافظه کامپیوتر

حافظه اصلی به دو دسته حافظه RAM و حافظه ROM تقسیم می‌شود.

۱- Random Access Memory (RAM):

- ✓ سرعت دستیابی به این حافظه زیاد است.
- ✓ حافظه‌ای ناپایدار است که با قطع جریان برق اطلاعات آن پاک می‌شود.
- ✓ می‌توان اطلاعات آن را پاک کرد و اطلاعات جدیدی جایگزین کرد.
- ✓ فضای محدودی دارد و برای ذخیره موقتی داده‌ها تا زمان پردازش یا انتقال آنها به کار می‌رود.
- ✓ حافظه خواندنی نوشتنی است.
- ✓ هرچه بیشتر باشد، سرعت و کارایی سیستم بالاتر می‌رود.

تقسیم‌بندی حافظه کامپیوتر

حافظه اصلی به دو دسته حافظه RAM و حافظه ROM تقسیم می‌شود.

۲- Read Only Memory (ROM):

- ✓ از جنس نیمه هادی است.
- ✓ حافظه‌ای پایدار است زیرا با قطع جریان برق اطلاعات آن از بین نمی‌رود.
- ✓ کاربر نمی‌تواند اطلاعات آن را پاک کند و یا تغییر دهد.
- ✓ اطلاعات مهمی که توسط شرکت سازنده قرار می‌گیرد.
- ✓ اطلاعات این حافظه برای تست و راه‌اندازی قسمت‌های سخت افزاری کامپیوتر به کار می‌رود.
- ✓ فقط خواندنی است.

حافظه جانبی

□ حافظه RAM محدود و موقت است. برای ذخیره دائمی داده‌ها و اطلاعات از حافظه جانبی استفاده می‌شود.

□ سرعت دسترسی به داده‌ها در حافظه جانبی کندتر از حافظه اصلی است، پس داده‌ها برای اجرا به حافظه اصلی منتقل می‌شوند.

واحدهای اندازه‌گیری حافظه

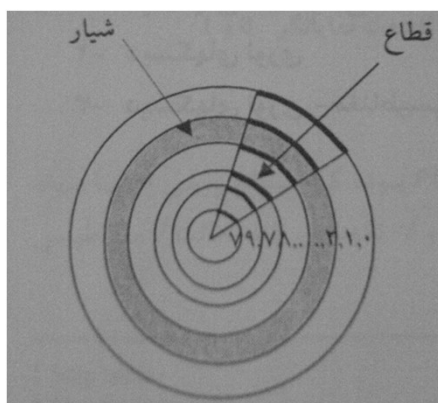
واحد	بایت
کیلوبایت (KB)	۲ ^{۱۰}
مگابایت (MB)	۲ ^{۲۰}
گیگابایت (GB)	۲ ^{۳۰}
ترابایت (TB)	۲ ^{۴۰}
پتابایت (PB)	۲ ^{۵۰}

روشهای دسترسی به اطلاعات

دسترسی ترتیبی
نوار مغناطیسی (جنس پلاستیکی با لایه‌ای از اکسید آهن)

دستیابی مستقیم (تصادفی)
دیسک‌ها، فلش مموری، حافظه SSD

ساختار ذخیره و بازیابی اطلاعات روی دیسکها

- شیار: سطح دیسک به صورت دایره متحدالمركز است که هر دو دایره هم مرکز مجاورهم تشکیل شیار می دهند.
- قطاع: شیارها را به قسمت های مساوی به نام قطاع تقسیم می کنند.
- سیلندر: شیارهای هم شعاع را در دیسک های مختلف تشکیل سیلندر را می دهند.

انواع دیسکها با توجه به محیط ذخیره و بازیابی اطلاعات

دیسکهای فلاپی دیسکهای سخت	}	دیسکهای مغناطیسی (جنس، ظرفیت، سرعت)	○
CD-ROM WORM دیسکهای نوری قابل پاک کردن DVD (ظرفیت ۱۰ برابر CD)	}	دیسکهای نوری (تابش اشعه لیزر وجود یا عدم وجود حفره ها را تشخیص می دهد. اگر شدت نور بالا باشد (۱) و اگر کم باشد (۰) است)	○
		دیسکهای نوری-مغناطیسی	○

انواع دیسکها با توجه به محیط ذخیره و بازیابی اطلاعات

دیسکهای سخت: به علت سبک بودن و سرعت بالای چرخش این دیسک های آلومینیومی، سرعت دسترسی به آن از فلاپی دیسک ها خیلی بالاتر و در ضمن ظرفیت ذخیره سازی آن خیلی بیشتر از فلاپی دیسک است. ظرفیت یک دیسک سخت معمولی حدود **۲۰۰ GB** تا یک ترابایت است.

CD-ROM: ظرفیت ذخیره سازی حدود **۷۰۰ MB** و قطر **۴/۷** اینچ است. امکان پاک کردن و یا تغییر اطلاعات ذخیره شده وجود ندارد اما قابلیت چند بارنویسی دارد. ساختار ذخیره سازی به صورت مارپیچی حدود **۶ کیلومتر** است.

WORM: اطلاعات یک بار روی آن نوشته می شود و به دفعات خوانده می شود. امکان پاک کردن و تغییر اطلاعات وجود ندارد.

دیسکهای ویدئویی دیجیتالی (**DVD**): نسل جدید دیسک های نوری است، ظرفیت ذخیره سازی **۱۰ برابر CD** های معمولی است.

دیسکهای نوری-مغناطیسی: تلفیق تکنولوژیهای نوری و مغناطیسی که هم خاصیت قابل پاک شدن و بازنویسی دیسک های مغناطیسی و هم چگالی و ظرفیت بالای دیسک های نوری را دارد.

دستگاههای
ورودی

صفحه کلید (Keyboard)

متداولترین نوع دستگاه ورودی است. متداولترین نوع دستگاه ورودی جهت وارد کردن داده ها و برنامه ها است. دارای حداقل ۱۰۱ کلید می باشد. کلیدها براساس کاربرد به دسته های مختلفی تقسیم می شوند.

ماوس (Mouse)

حرکت گوی پلاستیکی داخل ماوس سبب حرکت اشاره گر ماوس و ارسال کد به برنامه می شود و عملیات مربوطه اجرا می شود. جهت ترسیم اشکال در برنامه های گرافیکی نیز به کار می رود. انواع مختلفی مانند مکانیکی، نوری و بی سیم دارد.

اسکنر (Scanner)

متون و تصاویر را جهت اصلاح یا بایگانی وارد حافظه کامپیوتر نمود.

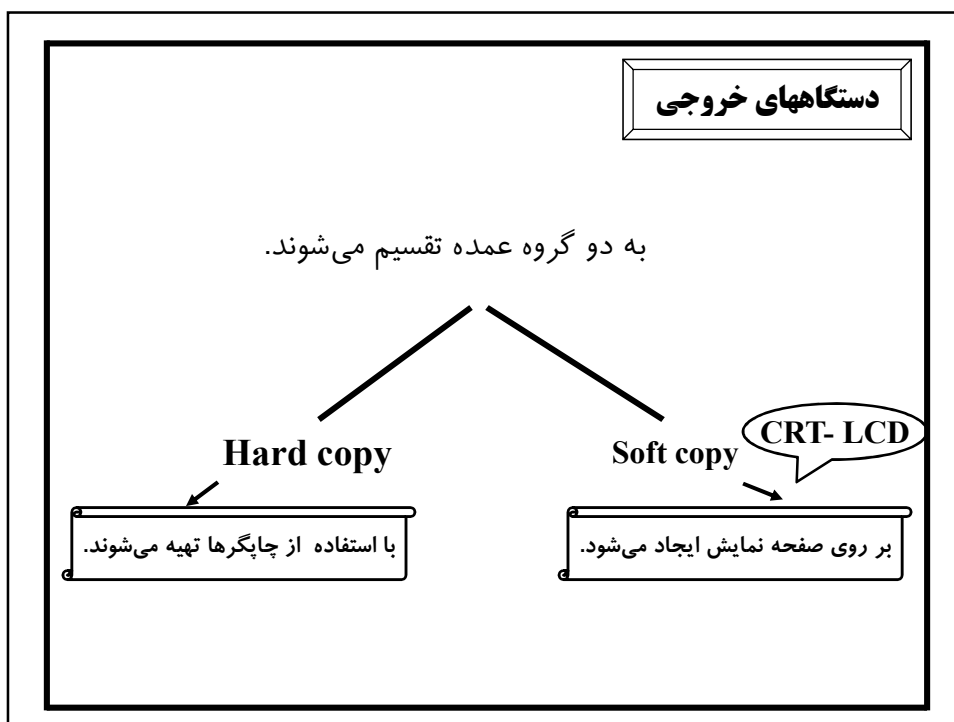
دیجیتایزر (Digitizer)

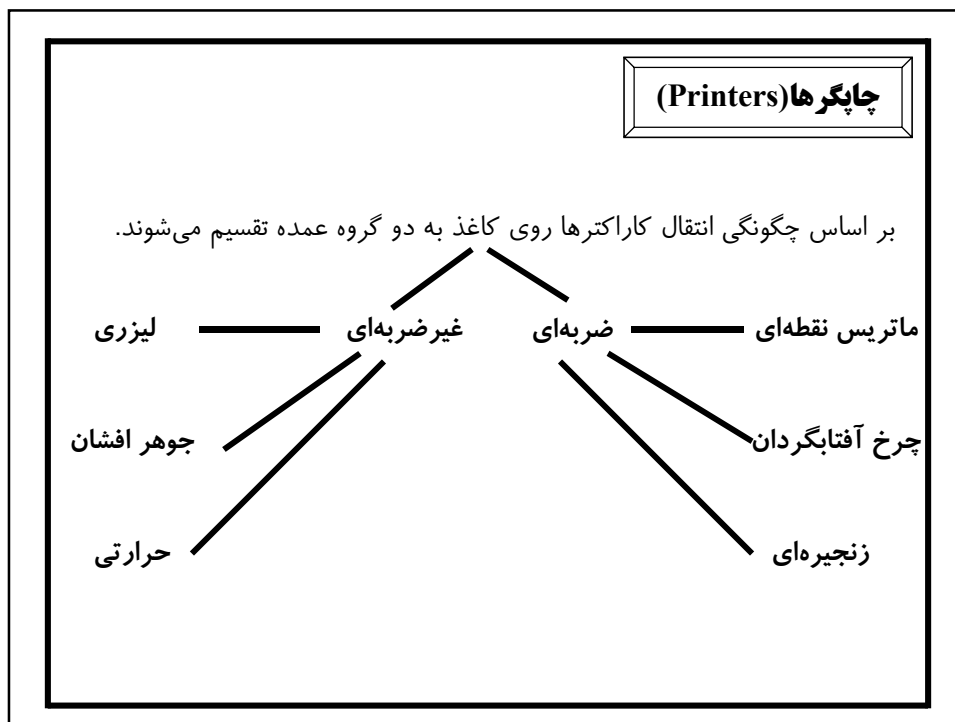
از یک قلم الکترونیکی و یک صفحه گرافیکی تشکیل شده است. در طراحی به کمک کامپیوتر جهت انتقال نقشه های موجود به حافظه کامپیوتر و تغییر و اصلاح آنها به کار می رود.

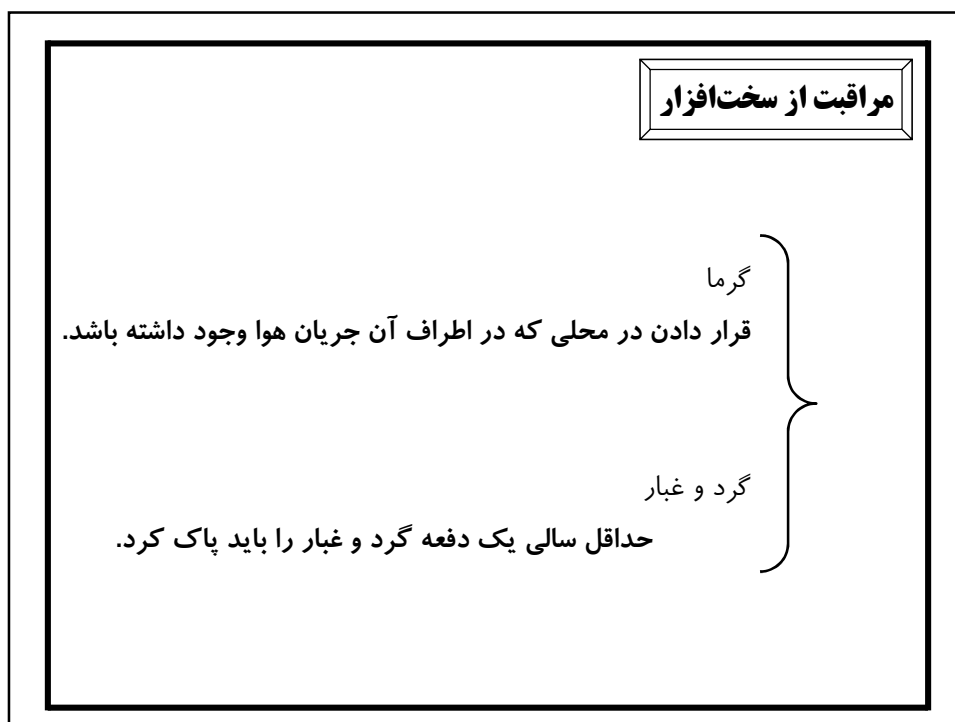
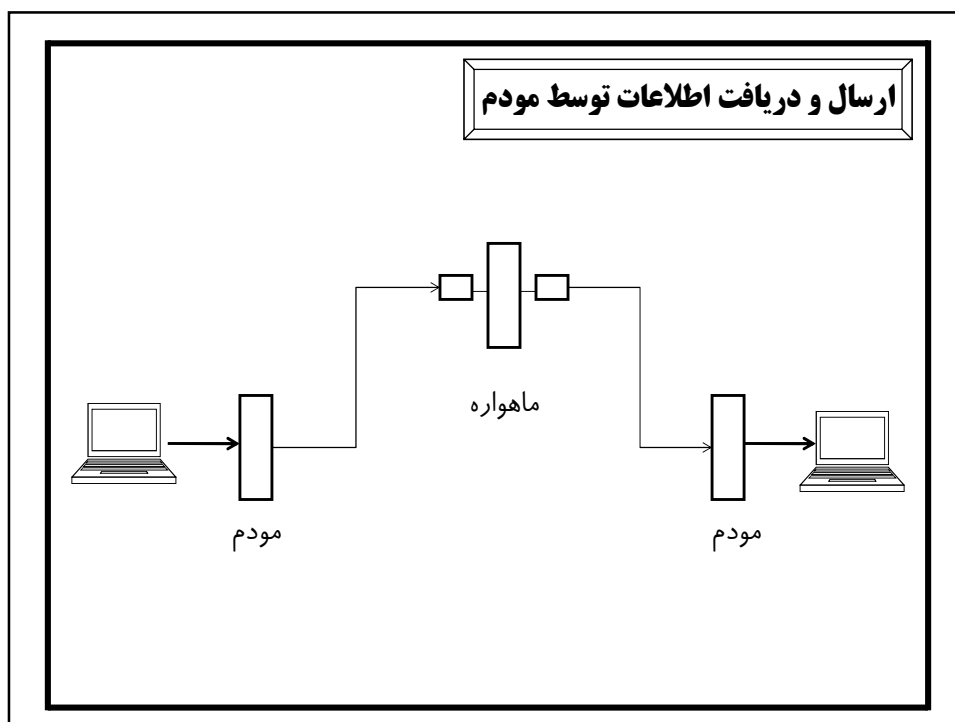
قلم نوری (Light Pen)

از یک قلم حساس به نور و یک صفحه نمایش تشکیل شده و می توانیم اشکالی را مستقیماً بر روی صفحه نمایش ترسیم کنیم.

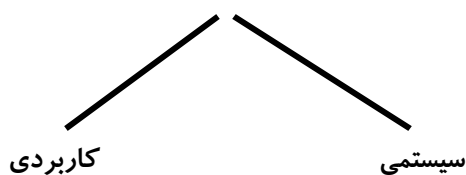

نرم افزار کامپیوتر

نرم افزار هماهنگ کننده و ناظر بر فعالیتهای سخت افزار است.
برنامه مجموعه دستورالعملهایی است که به ترتیب خاصی نوشته می شود و توسط ریزپردازنده اجرا شده و هدف مشخصی را دنبال می کند.

انواع نرم افزارها

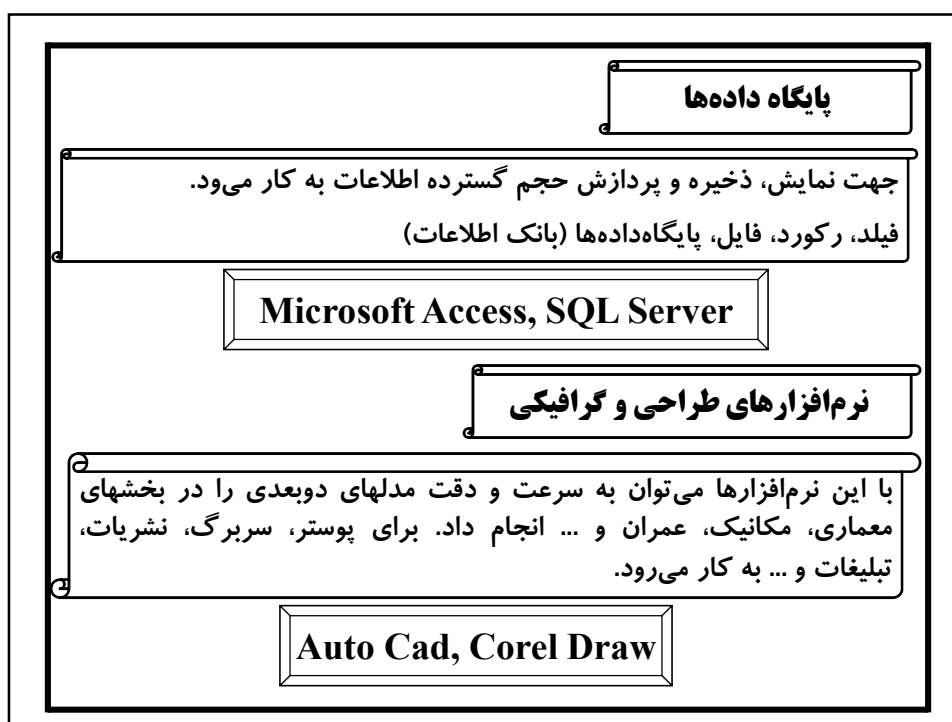
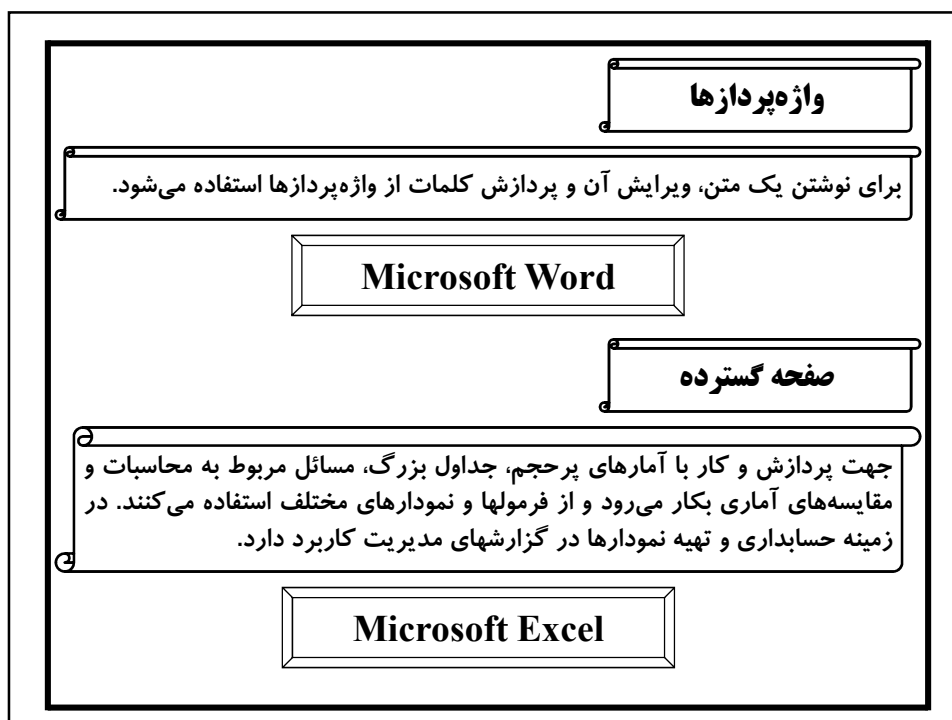
نرم افزارها به دو گروه عمده تقسیم می شوند.

نرم افزارهای کاربردی

نرم افزارهای کاربردی توسط کاربران یا شرکتهای خاصی در زمینه های مختلف علمی، مهندسی، تجاری، آموزشی و ... نوشته می شوند و به شش گروه تقسیم می شوند:

- واژه پردازها
- صفحه گسترده
- پایگاه داده ها
- نرم افزارهای انیمیشن و مالتی مدیا
- نرم افزارهای تخصصی
- نرم افزارهای طراحی و گرافیکی

نرم افزارهای انیمیشن و مالتی مدیا

برای ایجاد تصاویر متحرک در فضای دوبعدی و سه بعدی به کار می روند. برای نمایش فیلم و موسیقی به کار می روند.

3D Max, 3D Studio, Flash

CD player, Windows Media Player

نرم افزارهای تخصصی

به رشته های زیر تقسیم می شود:
پزشکی، مهندسی، علوم، تجاری، اداری

نرم افزارهای سیستمی

نرم افزارهای سیستمی برنامه هایی هستند جهت فعال کردن، کنترل کردن و سرویس دادن به کامپیوتر و کاربر به کار می روند. این نرم افزارها به چهار دسته تقسیم می شوند:

- سیستم عامل
- مترجم ها
- نرم افزارهای کمکی
- نرم افزارهای ایمن سازی کامپیوتر

سیستم عامل

اولین و مهمترین نرم افزاری که روی کامپیوتر نصب می شود. Windows 10
 Unix , Linux, vista , xp
 وظایف سیستم عامل:
 ○ استفاده از کامپیوتر را ساده می کند.
 ○ مدیریت منابع سیستم (ریزپردازنده، حافظه، ورودی-خروجی)
 ○ ایجاد ارتباط بین سخت افزار، سایر نرم افزارها و کاربران

مترجم

ترجمه دستورات به زبان ماشین: کامپایلرها و اسمبلرها

نرم افزارهای کمکی

استفاده از کامپیوتر را ساده تر می کند.
 امکان مدیریت بهتر به کاربران را می دهد.
 برنامه های TeraCopy ، NC ، NU

نرم افزارهای ایمن ساز کامپیوتر

➤ این نرم افزارها برای جلوگیری از تخریب/تغییر داده ها و برنامه ها توسط ویروس (مثل چرنوبیل) به کار می روند.
 ➤ ویروس یاب ها عمل شناسایی و پاکسازی ویروس ها را انجام می دهند.
 مانند: Avira , Windows Defender , Norton Antivirus , Toolkit
 NOD32
 ➤ برای جلوگیری از حمله/تغییر/دستکاری نفوذگرها از دیوارهای آتش استفاده می شود.

شبکه

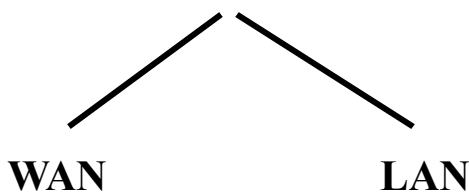
با اتصال چند کامپیوتر با یک ساختار یا طرح مشخص کامپیوترهای توانمندی ایجاد می‌شوند که آنها را شبکه کامپیوتری می‌نامند.
با استفاده از شبکه های کامپیوتری می‌توان تبادل داده‌ها را انجام داد و اطلاعات یا تجهیزات گران‌قیمت مانند چاپگر را به اشتراک گذاشت.

برای ایجاد شبکه به قسمتهای زیر نیازمندیم:

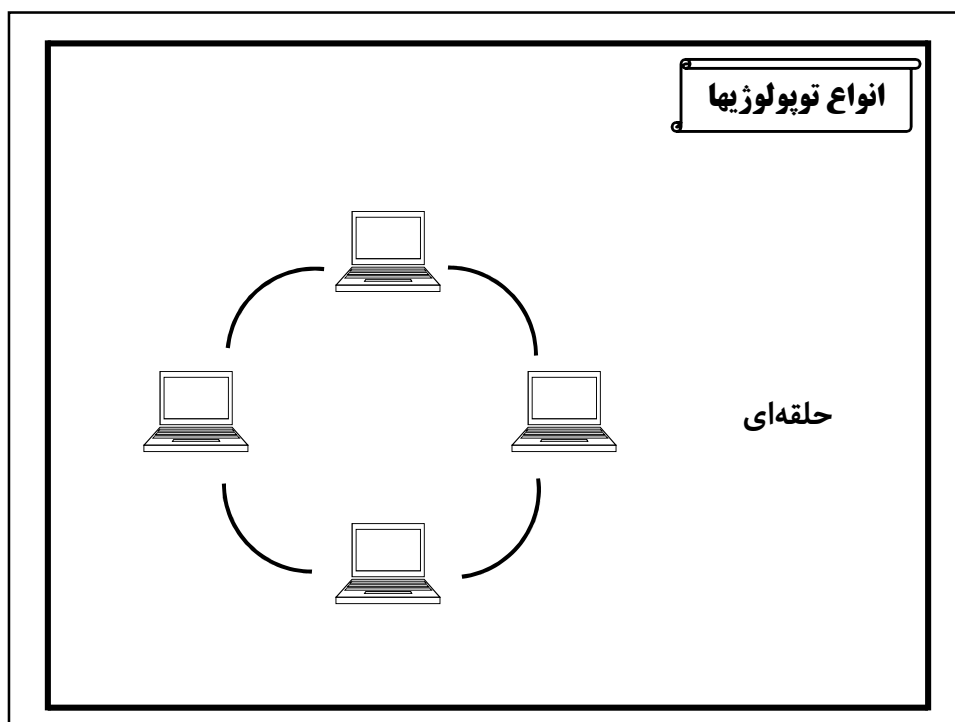
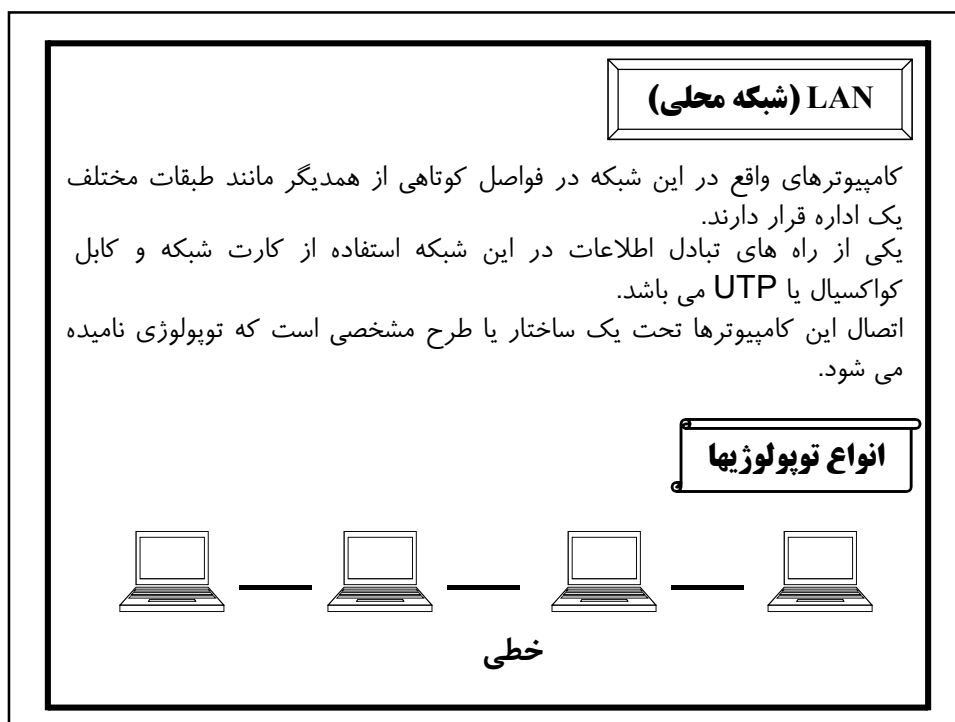
- ۱- کامپیوتر فرستنده جهت ارسال اطلاعات
- ۲- کارت شبکه (فواصل کوتاه) یا کارت مودم (فواصل دور) برای تبادل اطلاعات
- ۳- کانال ارتباطی
- بین دستگاههای مودم از ماهواره‌های مخابراتی و بین کارت‌های شبکه از کابل کواکسیال استفاده می‌شود.
- ۴- کامپیوتر گیرنده جهت دریافت اطلاعات

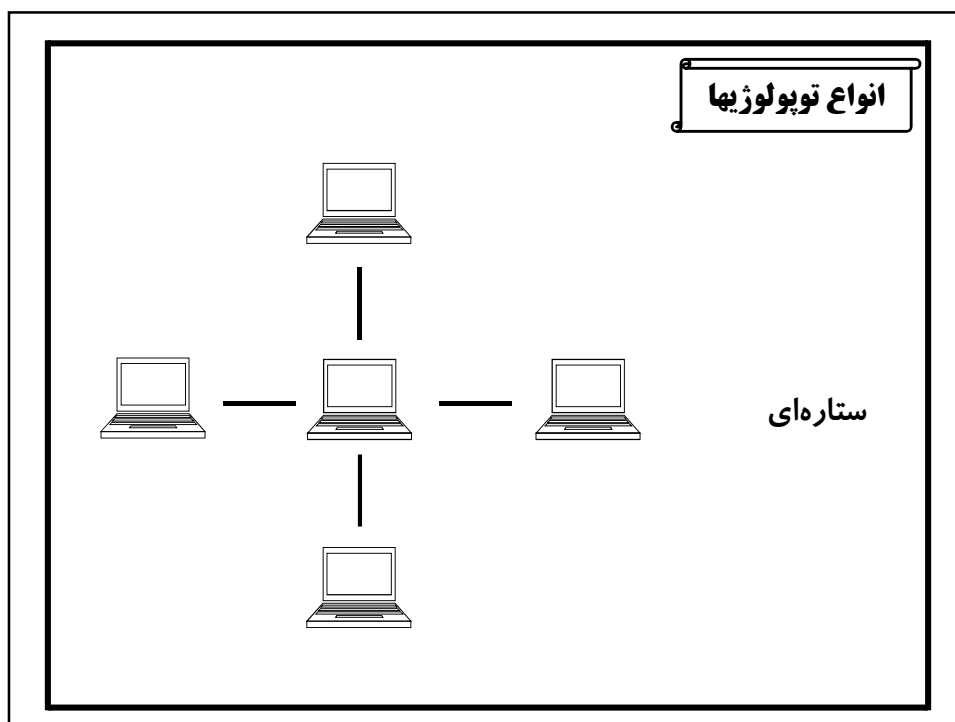
انواع شبکه

از نظر فاصله فیزیکی بین کامپیوترها به دو گروه تقسیم می‌شوند.

اینترنت

اینترنت شبکه عظیم و پیچیده‌ای از شبکه‌های کامپیوتری مرتبط را در سطح جهان تشکیل می‌دهد. اینترنت سرویس‌های متعددی دارد که بر اساس قوانین و استانداردهای خاصی در دسترس قرار می‌گیرد. سرویس وب به عنوان جالب‌ترین و محبوب‌ترین سرویس اینترنت روشی برای دستیابی به اطلاعات روی اینترنت است. اطلاعات روی تقریباً یک میلیارد کامپیوتر در جهان به اشتراک گذاشته شده است. پروتکلی که وب در شبکه اینترنت برای ارائه اطلاعات استفاده می‌کند **http** نام دارد. و پروتکل **SMTP** برای ارسال و دریافت **email** استفاده می‌شود. مرورگرها مانند **Microsoft edge** و **Google chrome** و **Mozilla Firefox** برای در اختیار قرار دادن اطلاعات به کار می‌رود. موتورهای جستجو مانند **Google** برای پیدا کردن اطلاعات در وب سایتها به کار می‌رود. در وب بیش از ۵۰ میلیارد صفحه اطلاعات قابل دسترسی است.

مینا

پرکاربردترین سیستم عددی دیجیتال، شماره‌گذاری باینری است. دستگاه اعداد باینری (دودویی) و دستگاه اعداد دسیمال (دهی) قوانین مشابهی دارند، با این تفاوت که در دستگاه دسیمال از توان‌های ۱۰ استفاده می‌شود و در دستگاه باینری از توان‌های ۲ استفاده می‌شود. سیستم‌های دیجیتالی و کامپیوتری برای نمایش یک وضعیت، تنها از دو مقدار «۰» منطقی و «۱» منطقی استفاده می‌کنند. «۰» و «۱» در مینای ۲ هستند و به آنها ارقام باینری گویند. در اعداد باینری (۱۰۰۱۱۰) سمت چپ‌ترین بیت، پر ارزش‌ترین بیت است که به آن **MSB (Most Significant Bit)** گفته می‌شود. همچنین سمت راست‌ترین بیت، کم ارزش‌ترین بیت است که **LSB (Least Significant Bit)** نامیده می‌شود.

مبنا

$\textcircled{10} \Rightarrow \textcircled{p}$

روش اول

۳۷	$\overline{) p}$	۱۸	$\overline{) p}$	۹	$\overline{) p}$	۴	$\overline{) p}$	۲	$\overline{) p}$	۱
p	$\underline{) ۱۸}$	۰	$\underline{) ۸}$	۱	$\underline{) ۴}$	۰	$\underline{) ۲}$	۰	$\underline{) ۱}$	۰
۱۷	$\underline{) ۱۸}$	۰	$\underline{) ۹}$	۰	$\underline{) ۴}$	۰	$\underline{) ۲}$	۰	$\underline{) ۱}$	۰
۱۶	$\underline{) ۱۸}$	۰	$\underline{) ۹}$	۰	$\underline{) ۴}$	۰	$\underline{) ۲}$	۰	$\underline{) ۱}$	۰
۱	$\underline{) ۱۸}$	۰	$\underline{) ۹}$	۰	$\underline{) ۴}$	۰	$\underline{) ۲}$	۰	$\underline{) ۱}$	۰

$(۳۷)_{10} = (۱۰۰۱۰۱)_p$

مبنا

$\textcircled{10} \Rightarrow \textcircled{p}$

روش دوم

$(۳۷)_{10} = (?)_p$

64	32	16	8	4	2	1
0	1	0	0	1	0	1

$۳۷ = ۳۲ + ۴ + ۱$

مبنا

$\textcircled{۲} \Rightarrow \textcircled{۱۰}$

روش اول

$$\begin{array}{cccccc} ۵ & ۴ & ۳ & ۲ & ۱ & ۰ \\ (1 & ۰ & ۰ & ۱ & ۰ & ۱)_۲ = (۳۷)_{۱۰} \end{array}$$

$$1 \cdot 2^5 + 0 \cdot 2^4 + 0 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 0 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 = 32 + 4 + 1$$

مبنا

$\textcircled{۲} \Rightarrow \textcircled{۱۰}$

روش دوم

$$\begin{array}{cccccc} ۳۲ & ۱۶ & ۸ & ۴ & ۲ & ۱ \\ (1 & ۰ & ۰ & ۱ & ۰ & ۱)_۲ = (۳۷)_{۱۰} \end{array}$$

$$۱ + ۴ + ۳۲ = ۳۷$$

2's complement

روش اول

مکمل ۲

$(-۳۷)_{10} = (۰۱۱۰۱۱)_p$
 $(۳۷)_{10} = (۱۰۰۱۰۱)_p$

$$\begin{array}{r} ۰۱۱۰۱۰ \\ + \quad \quad ۱ \\ \hline ۰۱۱۰۱۱ \end{array}$$

تمام یک ها را به صفر تغییر داده سپس با یک جمع می کنیم.

2's complement

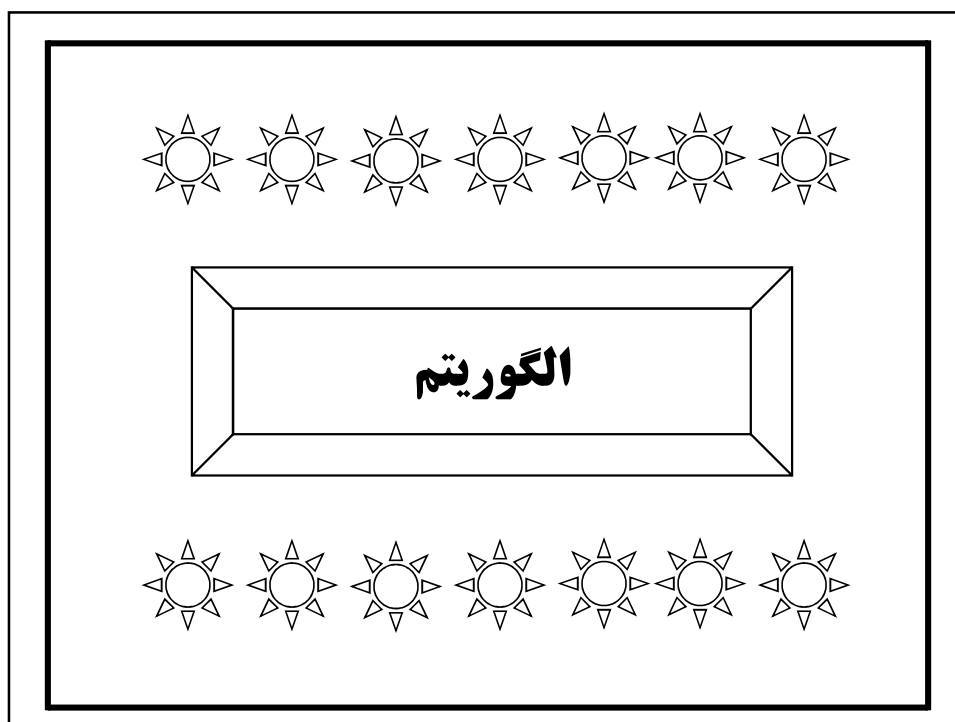
روش دوم

مکمل ۲

$(-۳۷)_{10} = (۰۱۱۰۱۱)_p$
 $(۳۷)_{10} = (۱۰۰۱۰۱)_p$

از سمت راست تا اولین یک را تغییر ندهید، ادامه اعداد را تغییر دهید:
از صفر به یک و از یک به صفر

الگوریتم

الگوریتم: به مجموعه ای از دستورالعملها که مراحل حل یک مساله را با زبان دقیق و جزئیات کافی بیان کرده، دارای ترتیب مراحل و پایان پذیری مشخصی باشد، الگوریتم می گویند.

زبان دقیق: بدون ابهام.

جزئیات کافی: تمام دستورات قابل تفسیر باشند.

ترتیب مراحل: ترتیب دستورات از لحاظ اجرا مهم است.

پایان پذیری: در زمان معین الگوریتم خاتمه یابد.

ویژگیهای الگوریتم

- ❖ متناهی بودن: تعداد مراحل متناهی (محدود) باشند.
- ❖ روشن و فاقد ابهام بودن: مراحل اجرا دقیقاً روشن باشند.
- ❖ مشخص بودن ورودیها: الگوریتم چند ورودی دارد.
- ❖ مشخص بودن خروجیها: الگوریتم چند خروجی دارد. چه رابطه ای با ورودیها دارد.
- ❖ موثر بودن: تاثیرگذاری دستورات در برنامه.

دستورالعملهای الگوریتم

- ❖ شروع
- ❖ پایان
- ❖ ورودی
- ❖ خروجی
- ❖ محاسباتی و جایگزینی
- ❖ شرطی
- ❖ حلقه

الگوریتم ۱

الگوریتمی بنویسید که سه نمره یک دانشجو را دریافت کرده، معدل آن را محاسبه کرده و نتیجه را نمایش دهد.

۱- شروع

۲- a ، b و c را از ورودی دریافت کن

۳- $avg \leftarrow (a+b+c)/3$

۴- مقدار avg را نمایش بده

۵- پایان

الگوریتم ۲

الگوریتمی بنویسید که شعاع یک کره را دریافت کرده، مساحت و حجم آن را محاسبه کرده و نمایش دهد.

۱- شروع

۲- r را از ورودی دریافت کن

۳- $s \leftarrow 4 * 3.14 * r * r$

۴- $v \leftarrow 4/3 * 3.14 * r * r * r$

۵- مقدار s و v را نمایش بده

۶- پایان

الگوریتم ۳

الگوریتمی بنویسید که چهار عدد a ، b ، c و d را دریافت کرده، حاصل عبارت $S=a^3+b^3+c^3+d^3$ را محاسبه کرده و نمایش دهد.

۱- شروع

۲- a ، b ، c و d را از ورودی دریافت کن

۳- $S \leftarrow a^3+b^3+c^3+d^3$

۴- مقدار s را نمایش بده

۵- پایان

جدول ردیابی

برای ردیابی الگوریتم باید از جدول ردیابی استفاده کرد. در این جدول برای هر متغیر یک ستون در نظر گرفته می شود. ردیابی از ابتدای الگوریتم شروع شده و با در نظر گرفتن مقادیر اولیه متغیرها تا مرحله پایان ادامه داده می شود. مقادیر جدید متغیرها در زمان اجرای الگوریتم در ستون مربوطه نوشته می شود. سپس خروجی نهایی بررسی می شود که درست است یا خیر.

جدول ردیابی الگوریتم زیر را برای سه عدد ۱۸، ۸، ۱۳ ترسیم کرده و خروجی را اعلام کنید. ۱- شروع

۲- a ، b و c را از ورودی دریافت کن

۳- $avg \leftarrow (a+b+c)/3$

۴- مقدار avg را نمایش بده

۵-پایان

a	b	c	avg
18	8	13	13

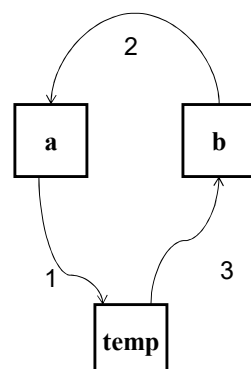
الگوریتم ۴

الگوریتمی بنویسید که حقوق ناخالص یک کارمند را دریافت کرده، ۳٪ بیمه، ۴٪ حق مسکن از آن کم کرده، حقوق خالص را به دست نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- w را از ورودی دریافت کن
- ۳- $b \leftarrow 3*w/100$
- ۴- $m \leftarrow 4*w/100$
- ۵- $net \leftarrow w-(b+m)$
- ۶- مقدار net را نمایش بده
- ۷- پایان

الگوریتم ۵

الگوریتمی بنویسید که دو عدد را دریافت کرده، محتوای آن دو عدد را جابجا کرده و نتیجه را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a, b را از ورودی دریافت کن
- ۳- $temp \leftarrow a$
- ۴- $a \leftarrow b$
- ۵- $b \leftarrow temp$
- ۵- مقدار a و b را نمایش بده
- ۶- پایان

ساختار کنترل (شرط)

هرگاه در طول الگوریتم نیاز به استفاده از شرط یا شروط داشته باشیم، از اگر استفاده می‌کنیم.

۱- اگر شرط آنگاه دستورات

۲- اگر شرط آنگاه دستورات ۱ در غیر این صورت دستورات ۲

الگوریتم ۶

الگوریتمی بنویسید که یک عدد دریافت کرده، نشان دهد، مثبت، منفی یا صفر است.

۱- شروع

۲- a را از ورودی دریافت کن

۳- اگر $a < 0$ آنگاه نمایش بده 'a is negative'

۴- اگر $a > 0$ آنگاه نمایش بده 'a is positive'

۵- اگر $a = 0$ آنگاه نمایش بده 'a is zero'

۶- پایان

الگوریتم ۷

الگوریتمی بنویسید که یک عدد دریافت کرده، نشان دهد، زوج است یا فرد.

mod باقیمانده تقسیم

- ۱- شروع
- ۲- a را از ورودی دریافت کن
- ۳- اگر $a \bmod 2 = 0$ آنگاه نمایش بده 'Even'
- در غیر اینصورت نمایش بده 'Odd'
- ۴- پایان

الگوریتم ۸

الگوریتمی بنویسید که دو عدد دریافت کرده، عدد بزرگتر را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a و b را از ورودی دریافت کن
- ۳- $\max \leftarrow a$
- ۴- اگر $b > \max$ آنگاه $\max \leftarrow b$
- ۵- مقدار max را نمایش بده
- ۶- پایان

الگوریتم ۹

الگوریتمی بنویسید که سه عدد را دریافت کرده، اگر $a+c > b$ باشد مقدار a و در غیر اینصورت مقدار b را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a و b و c را از ورودی دریافت کن
- ۳- اگر $a+c > b$ آنگاه مقدار a را نمایش بده
در غیر اینصورت مقدار b را نمایش بده
- ۴- پایان

الگوریتم ۱۰

الگوریتمی بنویسید که ضرایب یک معادله درجه ۲ را دریافت کرده، ریشه‌های آن را در صورت وجود نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a و b و c را از ورودی دریافت کن
- ۳- $d \leftarrow b^2 - 4 * a * c$
- ۴- اگر $d \geq 0$ آنگاه

$$x1 \leftarrow (-b - \sqrt{d}) / (2 * a)$$

$$x2 \leftarrow (-b + \sqrt{d}) / (2 * a)$$
 $x1$ و $x2$ را نمایش بده
در غیر اینصورت نمایش بده 'no root'
- ۵- پایان

الگوریتم ۱۱

الگوریتمی بنویسید که سه عدد را دریافت کرده، نشان دهد، آیا این سه عدد می‌توانند اضلاع یک مثلث باشند.

- ۱- شروع
- ۲- a و b و c را از ورودی دریافت کن
- ۳- اگر $(a+b) > c$ و $(a+c) > b$ و $(b+c) > a$ آنگاه نمایش بده 'Yes'
- در غیر این صورت نمایش بده 'No'
- ۴- پایان

الگوریتم ۱۲

الگوریتمی بنویسید که دو عدد به همراه یک عملگر را از ورودی دریافت کرده، عملیات را روی اعداد انجام داده، نتیجه را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a و b و c را از ورودی دریافت کن
- ۳- اگر $c = '*'$ آنگاه $s \leftarrow a * b$
- ۴- اگر $c = '-'$ آنگاه $s \leftarrow a - b$
- ۵- اگر $c = '/'$ آنگاه $s \leftarrow a / b$
- ۶- اگر $c = '+'$ آنگاه $s \leftarrow a + b$
- ۷- مقدار s را نمایش بده
- ۴- پایان

الگوریتم ۱۳

الگوریتمی بنویسید که سه عدد دریافت کرده، عدد بزرگتر را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a و b و c را از ورودی دریافت کن
- ۳- $\max \leftarrow a$
- ۴- اگر $b > \max$ آنگاه $\max \leftarrow b$
- ۵- اگر $c > \max$ آنگاه $\max \leftarrow c$
- ۶- $\max$ را نمایش بده
- ۷- پایان

حلقه

❖ هنگامیکه یک یا چند دستورالعمل باید چندین بار اجرا شوند، از حلقه ها استفاده می شود.

❖ حلقه به دو صورت وجود دارد:

- ۱- شمارشی (تعداد مراحل اجرا مشخص است)
- ۲- غیرشمارشی (بر اساس یک شرط می باشد)

الگوریتم ۱۴

الگوریتمی بنویسید که مجموع اعداد ۱ تا ۱۰۰ را محاسبه کرده و نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- $I \leftarrow 1, s \leftarrow 0$
- ۳- $s \leftarrow s + I$
- ۴- $I \leftarrow I + 1$
- ۵- اگر $I \leq 100$ آنگاه برو به مرحله ۳
- ۶- مقدار s را نمایش بده
- ۷- پایان

الگوریتم ۱۵

الگوریتمی بنویسید که عدد صحیحی را از ورودی دریافت کرده و فاکتوریل آن را محاسبه کرده و نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- n را دریافت کن
- ۳- $I \leftarrow 1, f \leftarrow 1$
- ۴- $f \leftarrow f * I$
- ۵- $I \leftarrow I + 1$
- ۶- اگر $I \leq n$ آنگاه برو به مرحله ۴
- ۷- مقدار f را نمایش بده
- ۸- پایان

الگوریتم ۱۶

الگوریتمی بنویسید که دو عدد صحیح مثبت را از ورودی دریافت کرده و حاصلضرب آن دو را بدون استفاده از عملگر ضرب محاسبه کرده و نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a و b را دریافت کن
- ۳- $I \leftarrow 1, s \leftarrow 0$
- ۴- $s \leftarrow s + a$
- ۵- $I \leftarrow I + 1$
- ۶- اگر $I \leq b$ آنگاه برو به مرحله ۴
- ۷- مقدار s را نمایش بده
- ۸- پایان

الگوریتم ۱۷

الگوریتمی بنویسید که عدد صحیح مثبت n را از ورودی دریافت کرده مجموع سری زیر را محاسبه کرده و نمایش دهد.

$$S = 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \dots + \frac{1}{n}$$

- ۱- شروع
- ۲- n را دریافت کن
- ۳- $s \leftarrow 0$
- ۴- $I \leftarrow 1$
- ۵- $s \leftarrow s + 1/I$
- ۶- $I \leftarrow I + 1$
- ۷- اگر $I \leq n$ آنگاه برو به مرحله ۵
- ۸- مقدار s را نمایش بده
- ۹- پایان

الگوریتم ۱۸

الگوریتمی بنویسید که مجموع مضارب ۵ کوچکتر از ۱۰۰ را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- $s \leftarrow 0$
- ۳- $I \leftarrow 0$
- ۴- $s \leftarrow s + I$
- ۵- $I \leftarrow I + 5$
- ۶- اگر $I \leq 100$ آنگاه برو به مرحله ۴
- ۷- مقدار s را نمایش بده
- ۸- پایان

الگوریتم ۱۹

الگوریتمی بنویسید که یک عدد را دریافت کرده، مقلوب آن را نمایش دهد.
مقلوب عدد ۱۲۳، عدد ۳۲۱ است.

- ۱- شروع
- ۲- n را دریافت کن
- ۳- $m \leftarrow 0$
- ۴- $b \leftarrow n \bmod 10$
- ۵- $m \leftarrow m * 10 + b$
- ۶- $n \leftarrow n \div 10$
- ۷- اگر $n > 0$ آنگاه برو به مرحله ۴
- ۸- مقدار m را نمایش بده
- ۹- پایان

الگوریتم ۲۰

الگوریتمی بنویسید که عدد صحیح مثبت n را از ورودی دریافت کرده مجموع سری زیر را محاسبه کرده و نمایش دهد.

$$S = \frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \dots + \frac{1}{n}$$

- ۱- شروع
- ۲- n را دریافت کن
- ۳- $s \leftarrow 0$
- ۴- $I \leftarrow 2$
- ۵- $s \leftarrow s + 1/I$
- ۶- $I \leftarrow I + 2$
- ۷- اگر $I \leq n$ آنگاه برو به مرحله ۵
- ۸- مقدار s را نمایش بده
- ۹- پایان

الگوریتم ۲۱

الگوریتمی بنویسید که عدد صحیح مثبت n را از ورودی دریافت کرده مجموع سری زیر را محاسبه کرده و نمایش دهد.

$$S = 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \dots + \frac{1}{n}$$

- ۱- شروع
- ۲- n را دریافت کن
- ۳- $s \leftarrow 0$
- ۴- $k \leftarrow 1, I \leftarrow 1$
- ۵- $s \leftarrow s + k/I$
- ۶- $I \leftarrow I + 2$
- ۷- $k = k * (-1)$
- ۸- اگر $I \leq n$ آنگاه برو به مرحله ۵
- ۹- مقدار s را نمایش بده
- ۱۰- پایان

الگوریتم ۲۲

الگوریتمی بنویسید که دو عدد دریافت کرده، خارج قسمت و باقیمانده صحیح تقسیم را بدون استفاده از عمل تقسیم نمایش دهید.

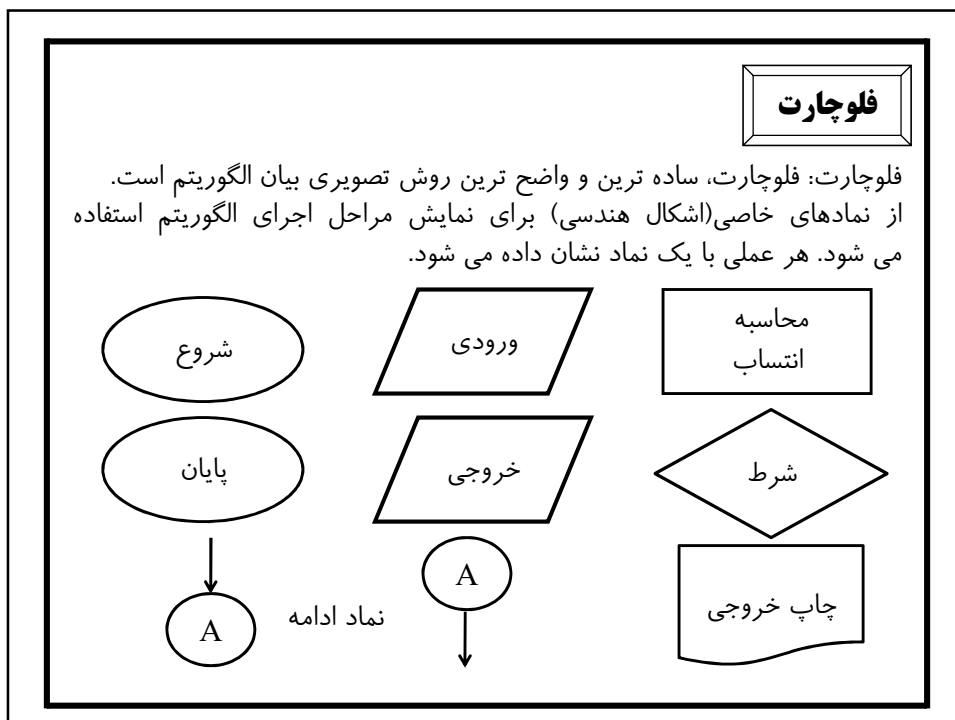
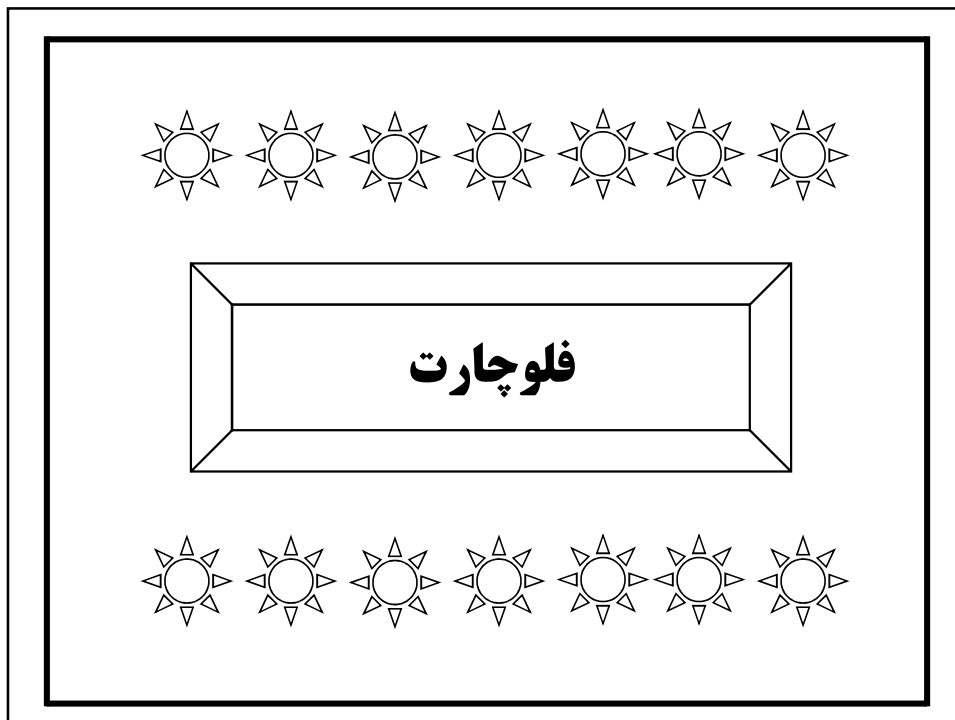
- ۱- شروع
- ۲- a و b را دریافت کن
- ۳- $q \leftarrow 0$
- ۴- $a \leftarrow a - b$
- ۵- $q \leftarrow q + 1$
- ۶- اگر $a \geq b$ آنگاه برو به مرحله ۴
- ۷- a و q را نمایش بده
- ۸- پایان

تمرین

الگوریتمی بنویسید که

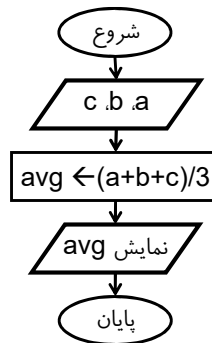
- ❖ عددی را از ورودی دریافت کرده، قدر مطلق آن را نمایش دهد.
- ❖ عددی را از ورودی دریافت کرده، بخشپذیری آن بر ۳ و ۵ را بررسی نماید.
- ❖ دو عدد را دریافت کرده و بدون استفاده از متغیر کمکی تعویض نماید.
- ❖ یک عدد بین ۱ تا ۷ دریافت کرده معادل روز هفته را نمایش دهد.
- ❖ دو عدد را دریافت کرده، اعلام کند آیا این دو عدد متوالی هستند یا خیر؟
- ❖ دو عدد را دریافت کرده، اعداد مابین این دو عدد را نمایش دهد. $a < b$
- ❖ مضارب ۷ بین ۱ تا ۱۰۰ را نمایش دهد.
- ❖ اعداد فرد کوچکتر از ۲۰ را چاپ کند.
- ❖ ۱۰۰ عدد را دریافت کرده، میانگین آن‌ها را محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ نمره دانشجویی را از ورودی دریافت کرده، با توجه به مقدار نمره یکی از خروجی‌های زیر را نمایش دهد.

Grade	output
17 - 20	A
14 - 17	B
12 - 14	C
10 - 12	D
0 - 10	F

فلوچارت ۱

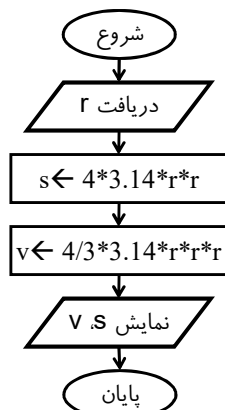
فلوچارتی بنویسید که سه نمره یک دانشجو را دریافت کرده، معدل آن را محاسبه کرده و نتیجه را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a, b و c را از ورودی دریافت کن
- ۳- $avg \leftarrow (a+b+c)/3$
- ۴- مقدار avg را نمایش بده
- ۵- پایان

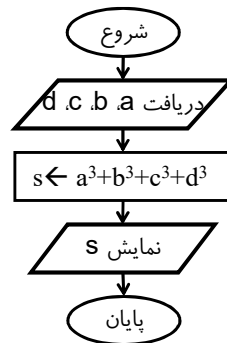
فلوچارت ۲

فلوچارتی بنویسید که شعاع یک کره را دریافت کرده، مساحت و حجم آن را محاسبه کرده و نمایش دهد.

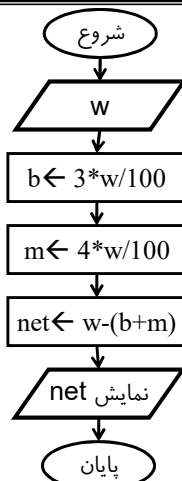
فلوچارت ۳

فلوچارتی بنویسید بنویسید که چهار عدد a, b, c, d را دریافت کرده، حاصل عبارت $S = a^3 + b^3 + c^3 + d^3$ را محاسبه کرده و نمایش دهد.

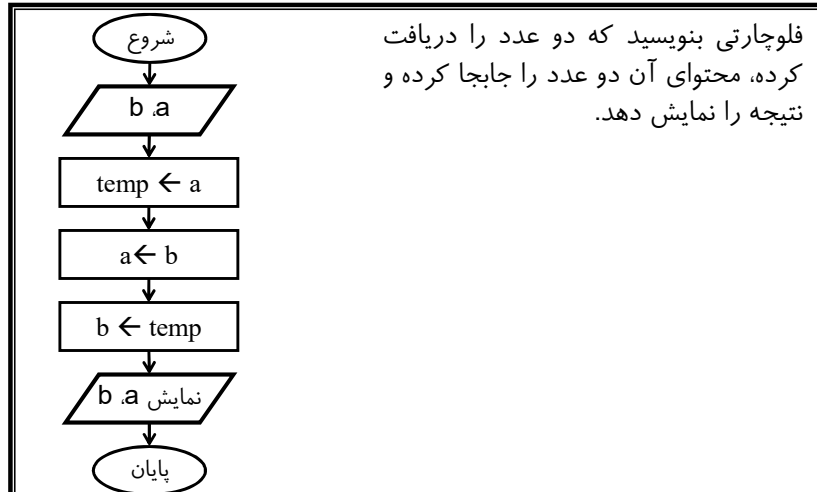
فلوچارت ۴

فلوچارتی بنویسید که حقوق ناخالص یک کارمند را دریافت کرده، ۳٪ بیمه، ۴٪ حق مسکن از آن کم کرده، حقوق خالص را به دست آورید.

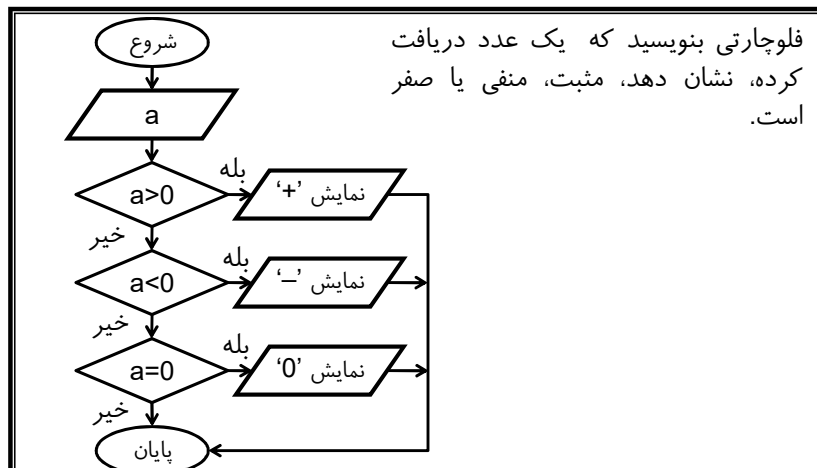

فلوچارت ۵

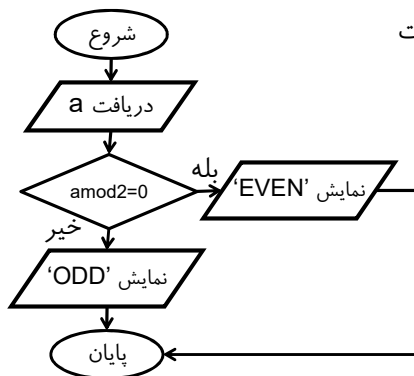

فلوچارت ۶

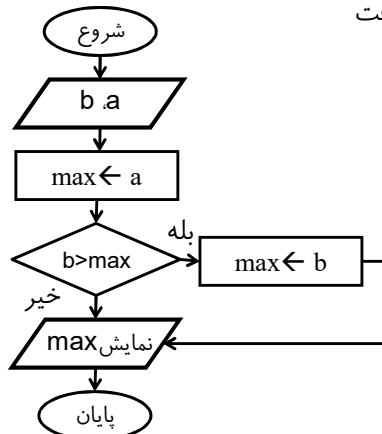
فلوچارت ۷

فلوچارتی بنویسید که یک عدد دریافت کرده، نشان دهد، زوج است یا فرد.

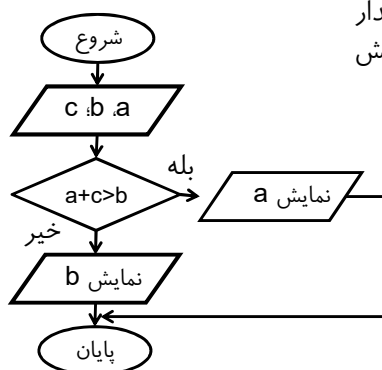
فلوچارت ۸

فلوچارتی بنویسید که دو عدد دریافت کرده، عدد بزرگتر را نمایش دهد.

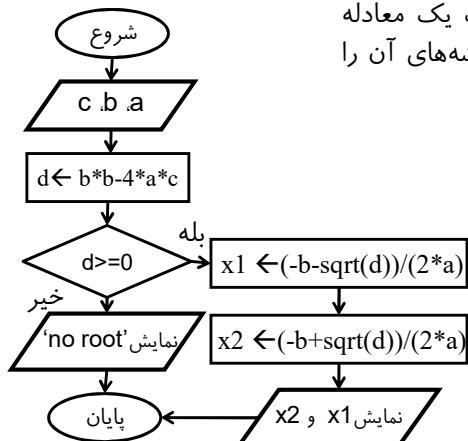
فلوچارت ۹

فلوچارتی بنویسید که سه عدد را دریافت کرده، اگر $a+c > b$ باشد مقدار a و در غیر اینصورت مقدار b را نمایش دهد.

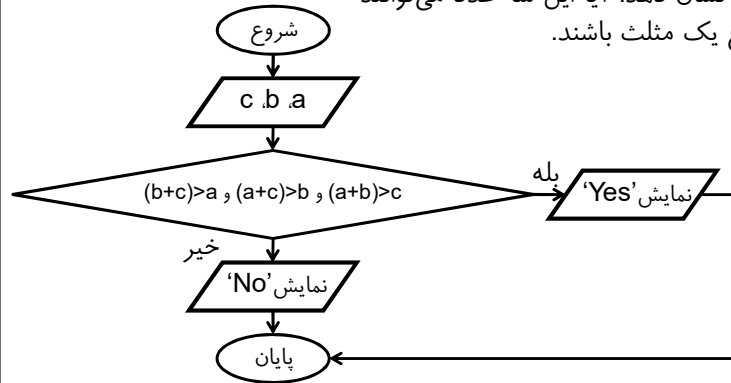
فلوچارت ۱۰

فلوچارتی بنویسید که ضرایب یک معادله درجه ۲ را دریافت کرده، ریشه‌های آن را در صورت وجود نمایش دهد.

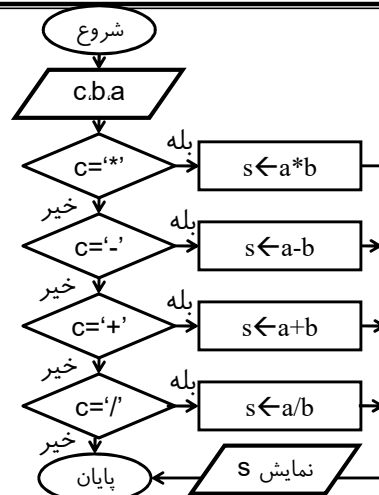
فلوچارت ۱۱

فلوچارتی بنویسید که سه عدد دریافت کرده، نشان دهد، آیا این سه عدد می‌توانند اضلاع یک مثلث باشند.

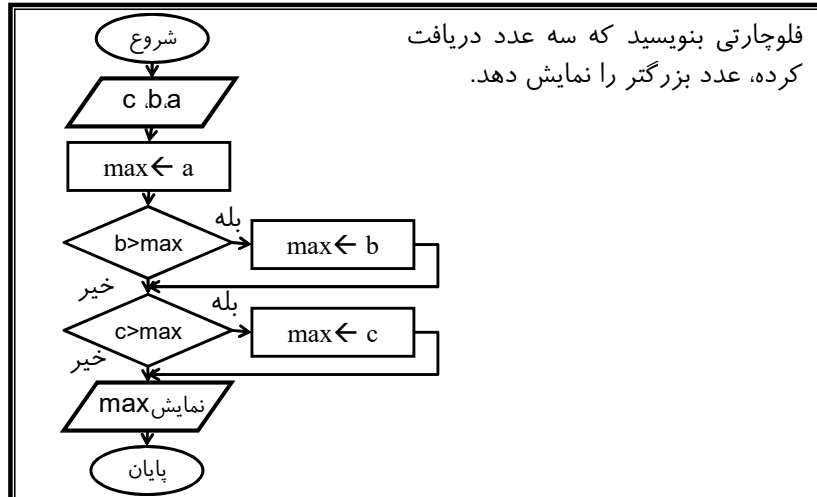
فلوچارت ۱۲

فلوچارتی بنویسید که دو عدد به همراه یک عملگر را از ورودی دریافت کرده، عملیات را روی اعداد انجام داده، نتیجه را نمایش دهد.

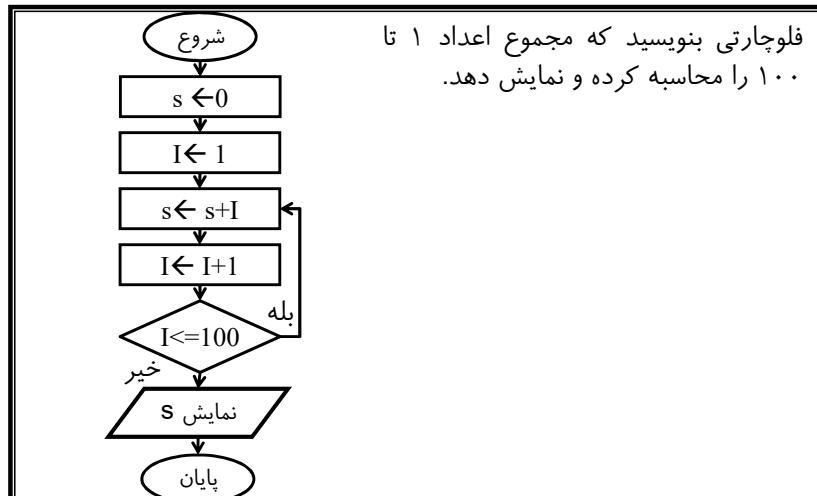
فلوچارت ۱۳

فلوچارتی بنویسید که سه عدد دریافت کرده، عدد بزرگتر را نمایش دهد.

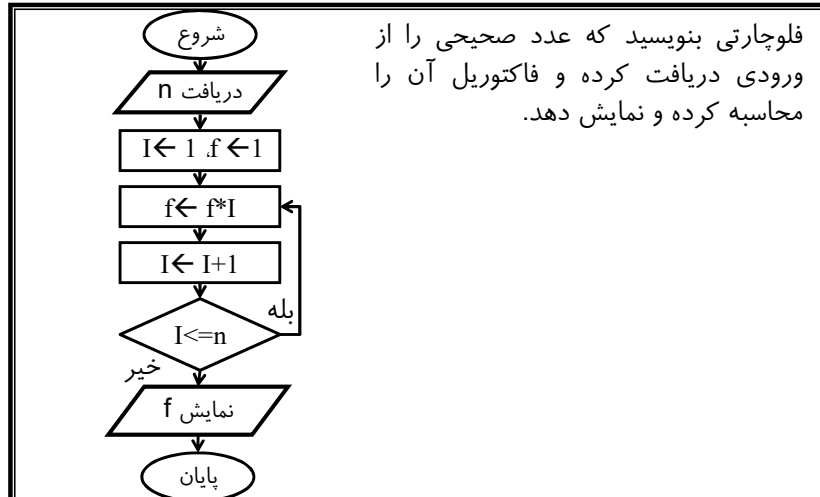

فلوچارت ۱۴

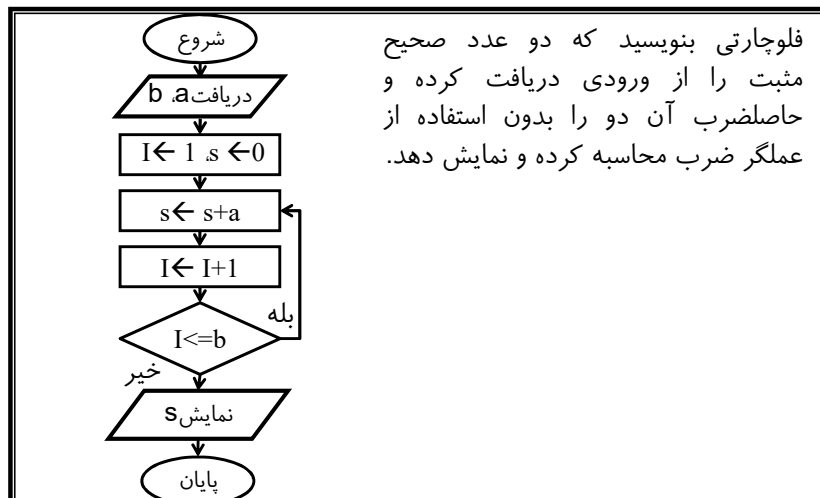
فلوچارتی بنویسید که مجموع اعداد ۱ تا ۱۰۰ را محاسبه کرده و نمایش دهد.

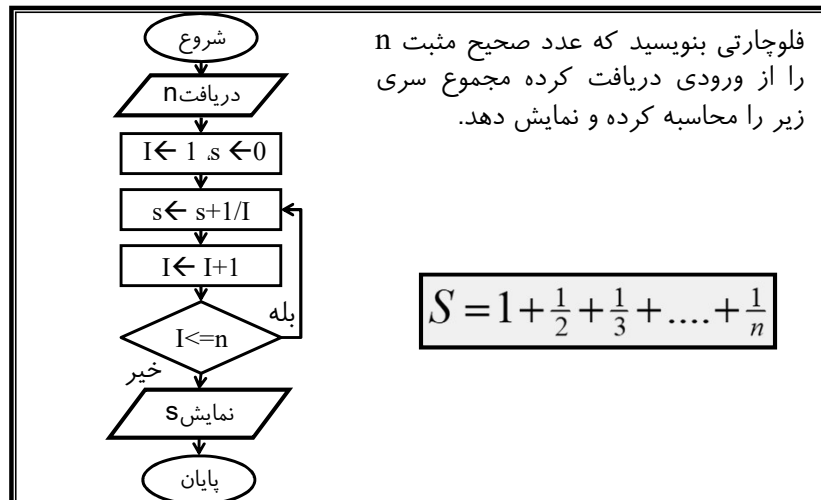
فلوچارت ۱۵

فلوچارت ۱۶

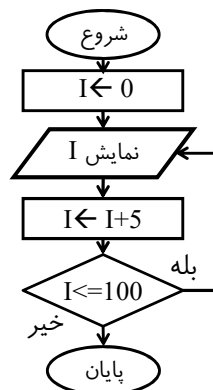

فلوچارت ۱۷

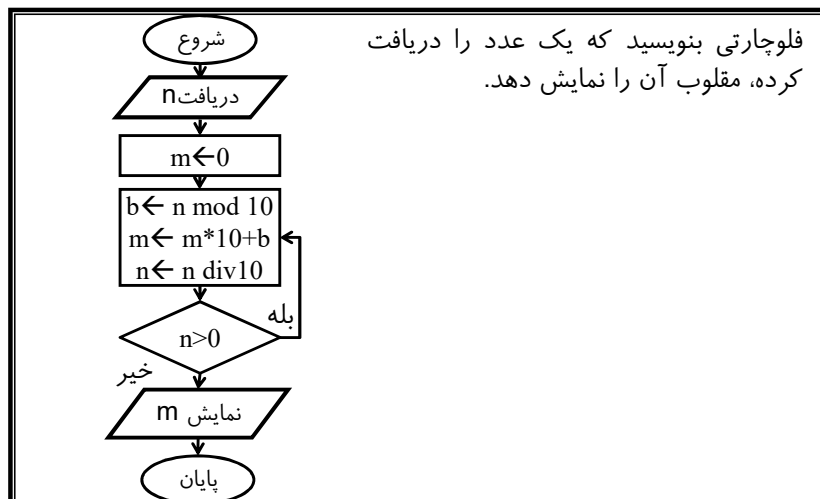

فلوچارت ۱۸

فلوچارتی بنویسید که مضارب ۵ کوچکتر از ۱۰۰ را نمایش دهد.

فلوچارت ۱۹

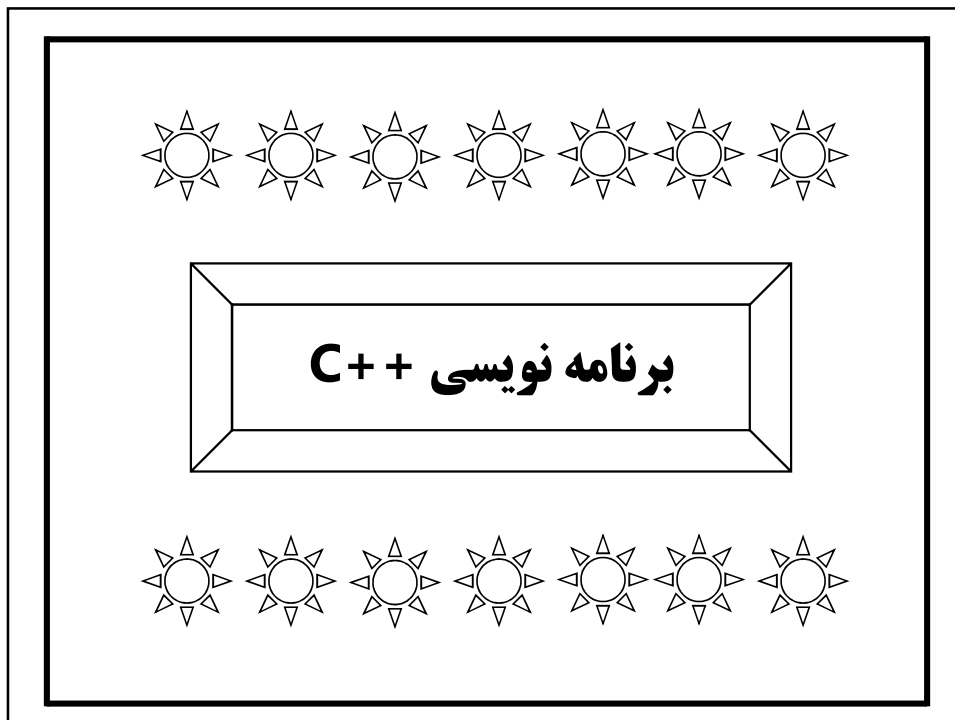

تمرین

- فلوچارتی رسم کنید که
- ❖ عددی را از ورودی دریافت کرده، قدر مطلق آن را نمایش دهد.
  - ❖ عددی را از ورودی دریافت کرده، بخشپذیری آن بر ۳ و ۵ را بررسی نماید.
  - ❖ دو عدد را دریافت کرده و بدون استفاده از متغیر کمکی تعویض نماید.
  - ❖ یک عدد بین ۱ تا ۷ دریافت کرده معادل روز هفته را نمایش دهد.
  - ❖ دو عدد را دریافت کرده، اعلام کند آیا این دو عدد متوالی هستند یا خیر؟
  - ❖ دو عدد را دریافت کرده، اعداد مابین این دو عدد را نمایش دهد. $a < b$
  - ❖ مضارب ۷ بین ۱ تا ۱۰۰ را نمایش دهد.
  - ❖ اعداد فرد کوچکتر از ۲۰ را چاپ کند.
  - ❖ ۱۰۰ عدد را دریافت کرده، میانگین آن‌ها را محاسبه کرده و نمایش دهد.
  - ❖ نمره دانشجویی را از ورودی دریافت کرده، با توجه به مقدار نمره یکی از خروجی‌های زیر را نمایش دهد.

Grade	output
17 - 20	A
14 - 17	B
12 - 14	C
10 - 12	D
0 - 10	F

یک برنامه ساده

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main()
{
    cout<<"Hello C++";
    return 0;
}
```

A rectangular frame containing a title "یک برنامه ساده" in a smaller box at the top right and a block of C++ code below it.

یک برنامه ساده

```
/*
A simple program.
This program contains all of the
basic elements
*/

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main()
//main is where program execution begins.
{
cout<<"Hello C++";
return 0;
}
```

یک برنامه ساده

```
/*
A simple program.
This program contains all of the
basic elements
*/

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>
using namespace std;

int main()
//main is where program execution begins.
{
cout<<"Hello C++";
getch();
return 0;
}
```

توضیح Comment

۱- Multiline comment: توضیحات چند خطی نامیده می‌شوند که با یک `/*` شروع و با `*/` به پایان می‌رسد.

۲- Single-line comment: توضیح یک خطی نامیده می‌شود که با `//` شروع شده و در همان خط پایان می‌یابد.

محتویات توضیح توسط کامپایلر نادیده گرفته می‌شود.

main()

- ۱- همه برنامه‌ها در C++ ترکیبی از یک یا چند تابع می‌باشند.
- ۲- تنها تابعی که تمام برنامه‌ها دارند تابع `main` می‌باشد.
- ۳- `main` جایی است که اجرای برنامه از آن جا شروع می‌شود.

header files

۱- زبان C++ چندین فایل تعریف می‌کند که فایل‌های سرآمد یا `header files` می‌گویند.

۲- هر فایل سرآمد شامل اطلاعاتی است که برای برنامه ضروری می‌باشند.

۳- `iostream` برای پشتیبانی از سیستم ورودی و خروجی می‌باشد. برای استفاده از `cout` از این فایل سرآمد استفاده می‌شود. محتویات فایل `iostream.h` به برنامه اضافه می‌شود.

۴- `conio.h` برای استفاده از تابع `getch` مورد نیاز می‌باشد.

cout

یک شناسه از پیش تعریف شده است که مخفف `console output` می‌باشد و برای نمایش روی صفحه نمایش به کار می‌رود. ✓ انتهای تمام دستورات در `C++` به سمی کولون (`;`) ختم می‌شود.

stdafx.h

یک `precompiled header file` است که شامل فایل های پیش نیاز پروژه های `C++` در محیط `visual C++` است.

getch()

این تابع باعث می‌شود تا زمانیکه از ورودی کاراکتری دریافت نشده است اجرای برنامه متوقف گردد.

return 0

با این دستور تابع `main` پایان می‌یابد و مقدار صفر به پروسه فراخواننده `main` که معمولا سیستم عامل است بازگردانده می‌شود.

مقدار صفر نشان دهنده آن است که برنامه به طور عادی پایان یافته است. مقادیر دیگر نشان دهنده آن است که برنامه به علت خطایی پایان یافته است. `return` یکی از کلیدواژه‌های `C++` می‌باشد که برای بازگرداندن مقداری از یک تابع به کار می‌رود.

using namespace std

حوزه نام `std` بصورت عمومی تعریف می‌شود. در صورتی که این عبارت استفاده نشود باید قبل از تمام دستورات ورودی و خروجی `std::` اضافه گردد.

دومین برنامه ساده

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    int num;
    num=99;
    cout<<"The value is:";
    cout<<num;
    getch();
    return 0;
}
```

تعریف متغیر

- متغیر محل نامگذاری شده‌ای از حافظه است که می‌توان مقداری در آن قرار داد.
- برای نام منغیرها از ترکیب حروف، ارقام و _ استفاده می‌شود.
- اولین کاراکتر نام متغیر نباید رقم باشد.
- محتوای یک متغیر قابل تغییر است و ثابت نیست.
- برای تعریف متغیر ابتدا نوع متغیر و سپس نام دلخواهی برای آن تعیین می‌کنیم.

type variable;

- با علامت = مقدار ۹۹ را داخل متغیر num قرار داده می‌شود.
- می‌توان چند متغیر را همزمان تعریف نمود.

int a,b;

نوع داده‌های اصلی

کلمه کلیدی	دامنه	شرح
bool	مقدار درست یا نادرست	false و true
char	۱۲۷ تا ۱۲۸-	کاراکترهای ۸ بیتی 'A'
int	۳۲۷۶۷ تا ۳۲۷۶۸-	عدد صحیح
float	۴/۳E-۳۸ تا ۴/۳E+۳۸	مقدار اعشاری
double	۷/۱E-۳۰۸ تا ۷/۱E+۳۰۸	مقدار اعشاری با دقت مضاعف
void	اعمال نمی‌شود	بیانگر یک عبارت بدون مقدار
wchar_t	۰ تا ۶۵۵۳۵	کاراکترهای عریض (زبان چینی)

سومین برنامه ساده

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    cout<<"First line\n";
    cout<<"Second line.\n";
    cout<<"Third line.\n";
    getch();
    return 0;
}
```

کاراکتر خط جدید
(newline)

خروجی برنامه

First line.
Second line.
Third line.

سومین برنامه ساده

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    cout<<"One\nTwo\nThree";
    getch();
    return 0;
}
```

خروجی برنامه

One
Two
Three

دریافت اطلاعات از کاربر

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    int a,b;
    <cin>>a>>b;
    cout<<"The value a is:"<<a<<"\n";
    cout<<"The value b is:"<<b<<"\n";
    getch();
    return 0;
}
```

به جای "\n"
می توان از
endl استفاده
کرد.

بزرگترین و کوچکترین عدد

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;

int main()
{
    cout<<"Minimum int, Maximum int\n";
    cout<<INT_MIN<<" , "<<INT_MAX <<"\n";
    cout<<"unsigned int \n"<<UINT_MAX <<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

getch() به جای System("pause")
استفاده شده است.

Output

```
Minimum int, Maximum int
-2147483648, 2147483647
unsigned int
4294967295
Press any key to continue . . .
```

const

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
```

```
int main(){
    const int ten=10;
    cout<<ten*5<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

اگر پیش از نوع داده یک متغیر توصیف کننده
const آورده شود محتوای آن از سوی برنامه
تغییر نمی کند. (مگر سخت افزاری)

typedef

```
typedef OldDataType NewName;
```

با استفاده از typedef برای یک نوع داده موجود نام تازه ای ایجاد کرد.

```
typedef int length;
typedef length depth;
depth d;
typedef short int myint;
```


define

از `define` جهت تعریف یک شناسه و یک دنباله کاراکتری استفاده می‌شود طوری که در `source` برنامه هر جا با آن شناسه برخورد شود آن دنباله کاراکتری جانشین آن گردد. ایت دستور از دستورات `preprocessor` است و نیازی به `;` ندارد.

```
#define macro-name character-sequence
```

```
#define UP 1
#define GETFILE "Enter File Name"
#define myfor for(int k=10;k<15;k++)
```

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
```

Preprocessor برنامه سیستم

است که قبل از ترجمه برنامه توسط

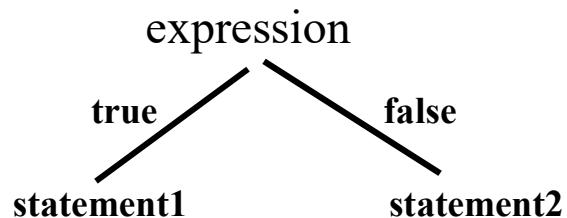
```
int main(){
    #define myfor for(int k=10;k<15;k++)
    myfor
        cout<<k<<"\t";
    system("pause");
    return 0;
}
```

کامپایلر تغییراتی در برنامه ایجاد می

کند.

دستور if

```
if (expression) statement1;
else statement2;
```


استفاده از if

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    float num1,num2;
    int choice;
    cout<<"Enter values:";
    cin>> num1>>num2>>choice;
    if (choice==1) cout<<num1+num2;
    if (choice==2) cout<<num1-num2;
    getch();
    return 0;
}
```

استفاده از else

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    float num1,num2;
    int choice;
    cout<<"Enter values:";
    cin>> num1>>num2>>choice;
    if (choice==1) cout<<num1+num2;
    else cout<<num1-num2;
    getch();
    return 0;
}
```

استفاده از بلوک کد

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    float num1,num2;
    int choice;
    cout<<"Enter values:";
    cin>>choice;
    if (choice==1) {
    cin>> num1>>num2;
    cout<<num1+num2;
    }
    getch();
    return 0;
}
```

زوج / فرد

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num;
    cout<<"Enter a number:";
    cin>>num;
    if(num%2==0)
        cout<<"The number is even.";
    else
        cout<<"The number is odd.";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

```
Enter a number:11
The number is odd.Press any key to continue . . .
```

دو عدد و یک عملگر

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main(){
    float a,b;
    char op;
    cout<<"Enter numbers:\n";
    cin>> a >> b;
    cout<<"Enter operation:\n";
    cin>>op;
    if(op=='+')
        cout<<a + b;
    if(op=='-')
        cout<<a - b;
    if(op=='*')
        cout<<a * b;
    if(op=='/')
        cout<<a / b;
    system("pause");
    return 0;}

```

Output
 Enter numbers:
 6
 4
 Enter operation:
 /
 1.5Press any key to continue . . .

استفاده از عملگر ?

if(condition) var=exp1;
 else var=exp2;

var=condition ? exp1:exp2;

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main(){
    int i;
    cout<<"Enter a number.\n";
    cin>>i;
    i>0 ? 1: -1;
    cout<<i<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}

```

عملگر sizeof

از عملگرهای یکتائی می باشد و مشخص کننده تعداد بایت هائی است که یک نوع داده اشغال می کند.

```
int x;
cout << sizeof x ;
cout << sizeof(float) ;
```

عملگرهای منطقی

عمل	عملگر
AND	&&
OR	
NOT	!

دستور switch

شکل کلی دستور به صورت زیر است:

```
switch (expression) {
    case (val1) :
        {
            instructions
            break;
        }
    case (val2) :
        {
            instructions
            break;
        }
    ...
    default:
        {
            instructions
        }
}
```

به کار بردن break

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    int num;
    cin>> num;
    switch (num) {
        case 1:
            cout<< "First Case"; break;
        case 2:
            cout<< "Second Case";break;
        case 3:
            cout<< "Third Case"; break;
        case 4:
            cout<< "Forth Case"; break;
        case 5:
            cout<< "Fifth Case"; break;
        default:
            cout<<"Nothing";
    }
    getch();
    return 0;
}
```

تمرین

برنامه ای بنویسید که

- ❖ عددی را از ورودی دریافت کرده، قدر مطلق آن را نمایش دهد.
- ❖ عددی را از ورودی دریافت کرده، بخشپذیری آن بر ۳ و ۵ را بررسی نماید.
- ❖ دو عدد را دریافت کرده و بدون استفاده از متغیر کمکی تعویض نماید.
- ❖ یک عدد بین ۱ تا ۷ دریافت کرده معادل روز هفته را نمایش دهد.
- ❖ دو عدد را دریافت کرده، اعلام کند آیا این دو عدد متوالی هستند یا خیر؟
- ❖ شعاع دایره را دریافت کرده، محیط و مساحت دایره را محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ ضرایب یک معادله درجه ۲ را دریافت کرده، ریشه‌های آن را در صورت وجود محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ یک عدد بین ۱ تا ۱۲ دریافت کرده معادل ماه مربوطه را نمایش دهد.
- ❖ نمره دانشجویی را از ورودی دریافت کرده، با توجه به مقدار نمره یکی از خروجی های زیر را نمایش دهد.

Grade	output
17-20	A
14-17	B
12-14	C
10-12	D
0-10	F

استفاده از عملگرهای افزایشی و کاهشی

i=i+1;	=	i++;
i=i-1;	=	i--;

استفاده از Assignment operators

*=	+=	-=	/=
x=x + y <= x+=y			

استفاده از عملگرهای افزایشی و کاهشی

می توان عملگرها را پیش از متغیرها هم به کار برد. اما معنای متفاوتی دارند.

j=i++;	⇒	ابتدا مقدار i به j نسبت داده شده و سپس i یک واحد اضافه می شود.
j=++i;	⇒	ابتدا مقدار i یک واحد اضافه می شود و سپس مقدار i به j نسبت داده می شود.

مثال

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int i, j, k, l;
    i=15;
    j=20;
    k=i++;
    l=++j;
    cout<<i<<"\n"<<j<<"\n"<<k<<"\n"<<l<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}

```

Output

16
21
15
21

Press any key to continue . . .

مثال

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int i, j, k, l;
    i=15;
    j=20;
    k=i--;
    l=--j;
    cout<<i<<"\n"<<j<<"\n"<<k<<"\n"<<l<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}

```

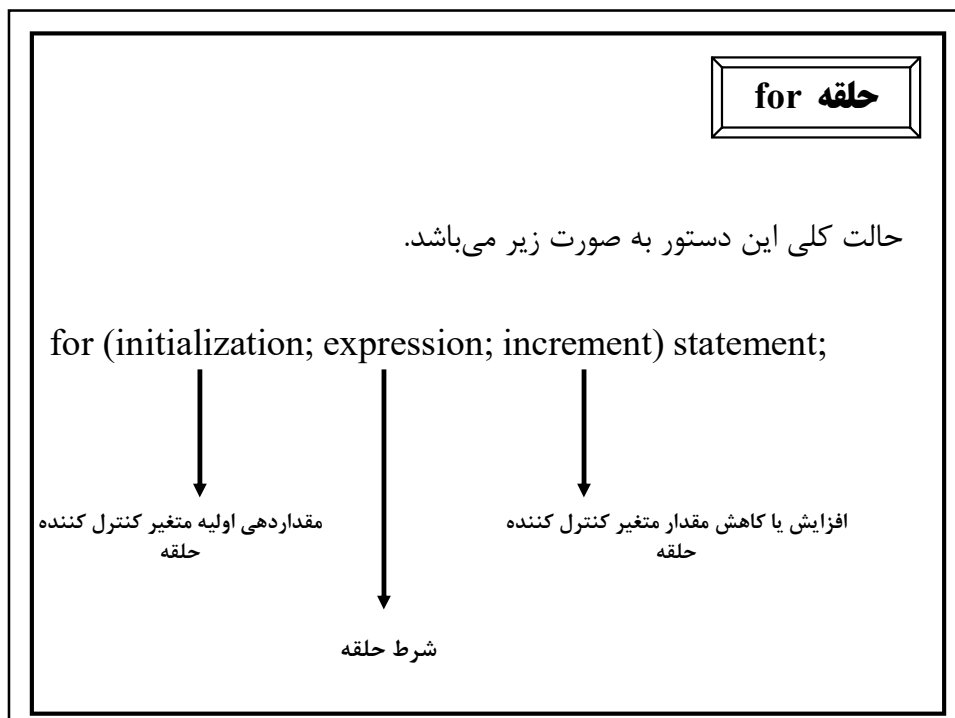
Output

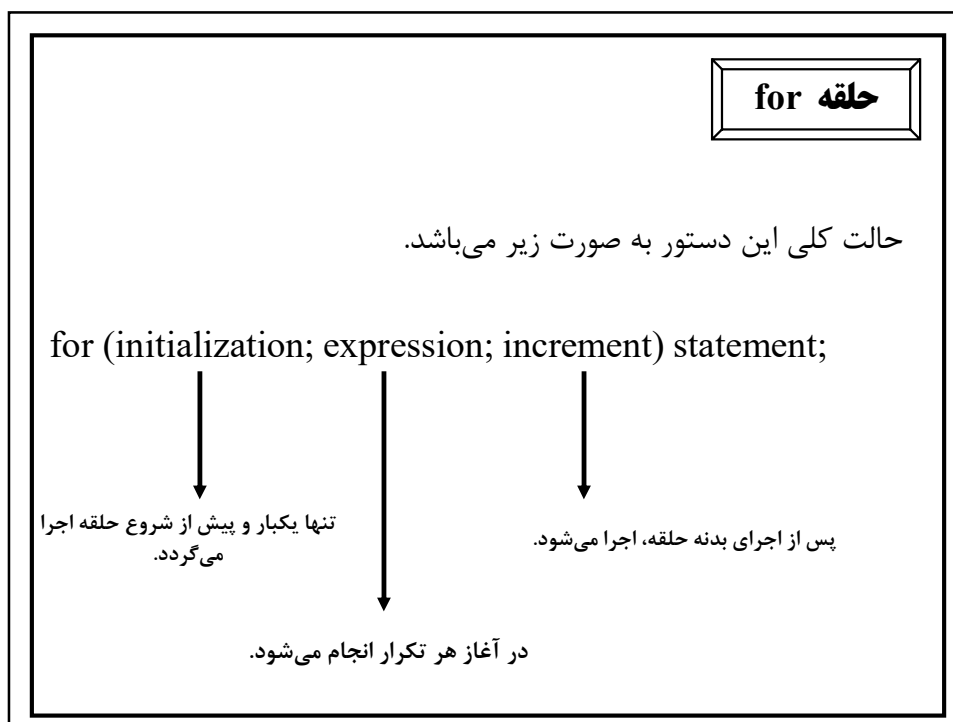
14
19
15
19

Press any key to continue . . .

تقدم عملگرها	
1	()
2	! ~ ++ -- sizeof
3	* / %
4	+ -
5	<< >>
6	< <= > >=
7	== !=
8	&
9	^
10	
11	&&
12	
13	?
14	= += -= *= /= %=
15	,

برنامه ای بنویسید که اعداد بین ۱ تا ۱۰ را نمایش دهد.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num;
    for (num=1; num<11; num= num+1)
        cout<< num<<" ";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Press any key to continue ...

حلقه for

کاهش و افزایش متغیر کنترل کننده می تواند بیش از یک واحد باشد.

```
for (num=10; num>0; num= num-4)
```

```
for (num=0; num<11; num= num+4)
```

عدد صحیح و مثبت n را دریافت کرده فاکتوریل آنرا محاسبه و نمایش دهد.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int n, i ;
    long fact = 1 ;
    cout << "Enter a positive integer number\n";
    cin >> n;
    for( i=1; i<=n; ++i)
        fact *= i;
    cout << fact<<"\n" ;
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output
Enter a positive integer number
5
120
Press any key to continue ...

دو عدد را دریافت کرده و عدد اول را به توان عدد دوم برساند و نتیجه را نمایش دهد. x^y

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int x,y,p=1;
    cin>>x>>y;
    for(int n=1;n<=y;n++)
    {
        p=p*x;
    }
    cout<<"Power is:"<<p<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output
2
3
Power is:8
Press any key to continue ...

به کار بردن for

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num;
    for (num=11; num<11; num= num+1)
        cout<< num<<" ";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output
?

به کار بردن بلوک کد در for

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num, sum, prod;
    sum=0;
    prod=1;
    for (num=1; num<11; num= num+1){
        sum= sum + num;
        prod= prod * num;
    }
    cout<< "product:"<< prod<< "\tsum:"<< sum <<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

```
product:3628800 sum:55
Press any key to continue ...
```

کاهش به جای افزایش در for

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num, sum, prod;
    sum=0;
    prod=1;
    for (num=10; num>0; num= num-1){
        sum= sum + num;
        prod= prod * num;
    }
    cout<< "product:"<< prod<< "\tsum:"<< sum <<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

```
product:3628800 sum:55
Press any key to continue ...
```

حلقه های تو در تو

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main()
{
    system("color 5");
    for(int i=1; i<=10; i++)
        for(int j=1; j<=10; j++)
            cout<<i*j<<"\t";
        cout<<"\n";

    system("pause");
    return 0;
}

```

رنگی کردن خروجی

Output

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

Press any key to continue...

مقادیر منطقی در زبان C

==0

=>

false

!=0

=>

true

استفاده از مقادیر منطقی

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    bool p,q;
    p=true;
    q=true;
    cout<<"p=true, "<<"q=true"<<"\t";
    cout<<" (p&&q) : "<<(p&&q)<<" ";
    cout<<" (p||q) : "<<(p||q)<<"\n";
    p=true;
    q=false;
    cout<<"p=true, "<<"q=false"<<"\t";
    cout<<" (p&&q) : "<<(p&&q)<<" ";
    cout<<" (p||q) : "<<(p||q)<<"\n";
    p=false;
    q=true;
    cout<<"p=false, "<<"q=true"<<"\t";
    cout<<" (p&&q) : "<<(p&&q)<<" ";
    cout<<" (p||q) : "<<(p||q)<<"\n";
    p=false;
    q=false;
    cout<<"p=false, "<<"q=false"<<"\t";
    cout<<" (p&&q) : "<<(p&&q)<<" ";
    cout<<" (p||q) : "<<(p||q)<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}

```

Output
p=true,q=true (p&&q):1 (p||q):1
p=true,q=false (p&&q):0 (p||q):1
p=false,q=true (p&&q):0 (p||q):1
p=false,q=false (p&&q):0 (p||q):0
Press any key to continue . . .

حلقه while

حالت کلی این دستور به صورت زیر می باشد.

while (expression) statement;

↓

شرط حلقه

تا زمانیکه شرط برقرار باشد دستورات اجرا می شود.
شرط حلقه در ابتدای حلقه کنترل می شود.

اعداد فرد بین num و صفر

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num;
    cin>> num;
    while(num) {
        if (num%2) cout<<num<< " ";
        num--;
    }
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

```
5
5 3 1 Press any key to continue...
```

حلقه do

حالت کلی این دستور به صورت زیر می باشد.

```
do {
    statements
} while (expression);
```

↓
شرط حلقه

تا زمانیکه شرط برقرار باشد دستورات اجرا می شود.
شرط حلقه در انتهای حلقه کنترل می شود.
حلقه حداقل یکبار اجرا خواهد شد.

استفاده از break برای خروج از حلقه

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int i;
    for(i=1; i<100;i++){
        cout<< i<< " ";
        if(i==10) break;
    }
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Press any key to continue ...

استفاده از continue برای اجرای دور بعدی حلقه

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int x;
    for(x=1; x<100;x++){
        continue;
        cout<< x;
    }
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

Press any key to continue ...

حلقه goto

حالت کلی این دستور به صورت زیر می باشد.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int i;
    i=1;
    again:
        cout<<i<<" ";
        i++;
    if(i<10) goto again;
    system("pause");
    return 0;
}
```

goto label;

label:

↓
برچسب

با دیدن goto به خطی می رود که برچسب یکسانی دارد.

Output
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Press any key to continue ...

نگاهی دقیق تر به نوع داده ها

با استفاده از توصیف کننده های نوع (type modifiers) می توان نوع داده های char, int, float, double را تعدیل کرد. توصیف کننده های نوع عبارتند از :

signed, unsigned, long, short

توصیف کننده نوع پیش از نوع داده آورده می شود.

long int i;

signed (علامت دار)

signed را می توان در مورد انواع int و char به کار برد.

استفاده از signed برای اعداد صحیح کار زایدی است زیرا به طور پیش فرض اعداد صحیح علامت دار هستند.

بسته به نوع پیاده سازی یک char می تواند علامت دار یا بدون علامت باشد. در صورتی که بدون علامت باشد اعداد مثبت بین ۰ تا ۲۵۵ را نگاه می دارد. در صورتی که به عنوان signed باشد می تواند اعدادی در دامنه ۱۲۸- تا ۱۲۷ را نگاه می دارد. signed char x;

long

long را می‌توان در مورد نوع داده‌های int و double به کار برد.
long بر روی int طول آن را بر حسب بیت دوبرابر می‌کند. اگر در محیطی طول int ۱۶ بیت باشد با استفاده از long طول آن ۳۲ بیت می‌شود.
 long بر روی double طول double را نیز بر حسب بیت دوبرابر می‌کند.
 long int g;

short

short را می‌توان تنها در مورد نوع داده int به کار برد.
 short بر روی int طول آن را بر حسب بیت نصف می‌کند. اگر در محیطی طول int ۳۲ بیت باشد با استفاده از short طول آن ۱۶ بیت می‌شود.

unsigned (بدون علامت)

unsigned را می‌توان در مورد نوع داده‌های int و char به کار برد.
 این توصیف‌کننده را همراه توصیف‌کننده‌های short و long نیز می‌توان مورد استفاده قرار داد.

signed & unsigned

- ۱- تفاوت اعداد صحیح علامت‌دار در نحوه تفسیر بیت با مرحله بالاتر می‌باشد.
- ۲- اگر عدد صحیح بدون علامت باشد از تمامی بیت‌ها برای نگه‌داری مقادیر استفاده می‌شود.
- ۳- اگر عدد صحیح علامت‌دار باشد در آن صورت کامپایلر کدی تولید می‌کند که فرض می‌نماید از بیت با مرتبه بالاتر به عنوان علامت استفاده می‌شود. اگر ۰ باشد عدد مثبت و اگر ۱ باشد عدد منفی است.
- ۴- عموماً اعداد منفی با روش two's complement (مکمل دو) بیان می‌شوند.

ترکیبات ممکن از توصیف کننده‌ها

نوع	بیت	دامنه
char	۸	۱۲۷ تا -۱۲۸
unsigned char	۸	۲۵۵ تا ۰
signed char	۸	۱۲۷ تا -۱۲۸
int	۱۶	۳۲۷۶۷ تا -۳۲۷۶۸
unsigned int	۱۶	۶۵۵۳۵ تا ۰
signed int	۱۶	۳۲۷۶۷ تا -۳۲۷۶۸
short int	۱۶	مثل int
unsigned short	۱۶	مثل unsigned int
signed short int	۱۶	مثل short int
unsigned long	۳۲	۴۲۹۴۹۶۷۲۹۵ تا ۰
long	۳۲	- ۲۱۴۷۴۸۳۶۴۸ تا ۲۱۴۷۴۸۳۶۴۷

ترکیبات ممکن از توصیف کننده‌ها

نوع	عرض
long int	۳۲
unsigned long	۳۲
signed long int	۳۲
float	۳۲
double	۶۴
long double	۸۰

نکته

ممکن است در محیط کاری شما long و short اصلا تأثیری نداشته باشد. بستگی به کامپایلر دارد.

تمرین

- برنامه ای بنویسید که
- ❖ دو عدد را دریافت کرده، اعداد مابین این دو عدد را نمایش دهد. $a < b$
  - ❖ مضارب ۷ بین ۱ تا ۱۰۰ را نمایش دهد.
  - ❖ اعداد فرد کوچکتر از ۲۰ را چاپ کند.
  - ❖ ۱۰۰ عدد را دریافت کرده، میانگین آن‌ها را محاسبه کرده و نمایش دهد.
  - ❖ n جمله اول سری فیبوناچی را نمایش دهد.
  - ❖ ۱۰۰ عدد را دریافت کرده، میانگین آن‌ها را محاسبه کرده و نمایش دهد.
  - ❖ ۵۰ عدد را دریافت کرده، بزرگترین و کوچکترین عدد را نمایش دهد.
  - ❖ دو عدد m و n را دریافت کرده و یک مستطیل رنگی با یک کاراکتر نمایش دهید.
  - ❖ یک عدد را دریافت کرده مقلوب عدد را نمایش دهد.
  - ❖ تعداد و مجموع ارقام یک عدد دریافتی را نمایش دهد.
  - ❖ بزرگترین و کوچکترین رقم یک عدد دریافتی را نمایش دهد.
  - ❖ تعدادی عدد را دریافت کرده، مجموع اعداد، میانگین اعداد، بزرگترین عدد و کوچکترین عدد را محاسبه کرده و نمایش دهد. عدد آخر صفر باشد.

آرایه‌ها و رشته‌ها

یک آرایه مجموعه‌ای از متغیرهای به هم مرتبط است که به وسیله یک نام مشترک مشخص می‌شود.

آرایه یک بعدی فهرستی از متغیرهایی از یک نوع واحد است که با استفاده از یک نام مشترک به همه آنها مراجعه می‌شود.

به هر متغیر یک آرایه یک عنصر آرایه گفته می‌شود.

حالت کلی آرایه‌ها به صورت زیر می‌باشد:

```
type var_name[size];
```

برای دسترسی به هر عنصر آرایه باید از شماره آن عنصر به عنوان `index` استفاده نمود.

آرایه‌ها و رشته‌ها

اندیس تمام آرایه‌ها از صفر شروع می‌شود و تا $\text{size}-1$ ادامه دارد.

```
int d[20];
```

مقدار عنصر صفر آرایه را برابر با ۱۰۰ قرار می‌دهد. `d[0]=100;`

برای مقداردهی آرایه‌ها نیاز به حلقه‌های `for` داریم. مقادیر عناصر را باید تک به تک قرار داد.

مشکلی که وجود دارد این است که بر روی ایندکس آرایه‌ها عمل بررسی دامنه (`bound checking`) صورت نمی‌پذیرد.

به عنوان برنامه‌نویس خود باید مراقب این مساله باشید.

```
int t[20];
```

```
t[25]=14;
```

مثال:

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int i, max=0;
    int n[30];
    for(i=0; i<30;i++)
    {
        cin>>n[i];
        if(n[i]>max) max=n[i];
    }

    cout<<"Maximum is:"<<max;
    system("pause");
    return 0;
}
```

برنامه‌ای بنویسید که ۳۰ عدد صحیح مثبت را دریافت کرده و `max` آنها را بیابید، نمایش دهید.

در زمان معرفی یک متغیر می‌توان به آن مقدار اولیه داد.

برنامه‌ای بنویسید که ۵۰ عدد صحیح مثبت را دریافت کرده و آنها را به ترتیب عکس دریافت نمایش دهید.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int i;
    int n[50];
    for(i=0; i<50;i++)
        cin>>n[i];

    for(i=49; i>=0;i--)
        cout<<n[i]<<"\t";
    system("pause");
    return 0;
}
```

برنامه‌ای بنویسید که دو آرایه ۵ عنصری را دریافت کرده مجموع دو آرایه را در آرایه سوم قرار دهد.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main()
{
    int a[5], b[5], c[5], i;
    for(i=0;i<5;i++)
    {
        cin>>a[i];
        cin>>b[i];
    }
    for(i=0;i<5;i++)
    {
        c[i]=a[i]+ b[i];
        cout<<a[i]<<"+"<<b[i]<<"="<<c[i]<<"\t";
    }
    system("pause");
    return 0;
}
```

تمرین

برنامه‌ای بنویسید که

- ❖ یک آرایه ۲۰ عنصری را دریافت کرده بزرگترین عنصر را به همراه اندیس آن نشان دهد.
- ❖ یک آرایه ۱۰ عنصری را دریافت کرده اعلام کند هر عنصر زوج است یا فرد.
- ❖ یک آرایه ۵ عنصری دریافت کرده یک واحد به آنها اضافه کرده و نمایش دهد.
- ❖ توسط آرایه، نمودار افقی برای اعداد {۵،۱۳،۸،۱۰،۱۵،۱۱} رسم کند.
- ❖ یک آرایه را دریافت و در آرایه دیگر به صورت وارونه کپی کرده، آرایه دوم را نمایش دهد.
- ❖ عناصر آرایه را گرفته مکعب آنها را محاسبه و در همان عنصر ذخیره نمایید.
- ❖ ۳۰ عدد را دریافت کرده، تعداد اعدادی را که به ۴ ختم می‌شوند، نمایش دهد.
- ❖ ۱۰ عدد را از ورودی دریافت کرده و در یک آرایه قرار دهد. سپس یک عدد دیگر را خوانده و در آرایه جستجو کند و وجود یا عدم وجود آنرا در آرایه مشخص کند.
- ❖ ۱۰ عدد مرتب شده را از ورودی دریافت کرده و در یک آرایه قرار دهد. سپس یک عدد دیگر را خوانده و در جای مناسب در آرایه قرار دهید.
- ❖ ۵ عدد را دریافت و در آرایه قرار دهد، اختلاف مجموع اعداد زوج و فرد را نمایش دهد.
- ❖ برنامه‌ای بنویسید که یک عدد را از مبنای ۱۰ به مبنای دو برده و نمایش دهد(با آرایه).

رشته‌ها (strings)

متداول‌ترین کاربرد آرایه‌های یک بعدی رشته‌ها می‌باشند.

هر رشته به صورت یک آرایه کاراکتری ختم شده به تهی `null-terminated` تعریف می‌شود.

آرایه‌ای که قرار است یک رشته را نگه دارد باید به کاراکتر تهی ختم شود به این معنی که باید یک بایت بزرگتر در نظر گرفته شود تا کاراکتر تهی در آن قرار گیرد. مقدار کاراکتر تهی صفر است.

```
char name[11];
```

حداکثر ۱۰ کاراکتر را نگه می‌دارد.

هر ثابت رشته‌ای نیز به یک کاراکتر تهی ختم می‌شود که کامپایلر به طور اتوماتیک آن را به انتهای رشته اضافه می‌کند.

چند تابع رشته‌ای استاندارد

```
strcpy (to, from) ;
```

این تابع رشته موجود در from را به to کپی می‌کند. محتوای from تغییری پیدا نمی‌کند.

```
char str[80];
strcpy (str, "hello");
cout<<str;
```

این تابع دامنه آرایه مقصد را چک نمی‌کند و باید خود اندازه آن را بررسی کنید. (به همراه کاراکتر ختم‌کننده تهی null)

```
strcpy (str, "");
```

رشته‌ای با طول صفر ایجاد می‌کند. به چنین رشته‌ای رشته تهی (null string) می‌گویند.

```
strcat (to, from) ;
```

این تابع رشته موجود در from را به to می‌چسباند. محتوای from تغییری پیدا نمی‌کند.

چند تابع رشته‌ای استاندارد

```
char str[80];
strcpy (str, "hello");
strcat (str, "Dear");
cout<<str;
```

این تابع دامنه آرایه مقصد را چک نمی‌کند و باید اندازه آن را بررسی کنید.

```
strcmp (s1, s2) ;
```

این تابع دو رشته را مقایسه می‌کند
اگر دو رشته یکسان باشد، تابع مقدار صفر می‌گیرد.
اگر $s1 < s2$ ، مقداری کوچکتر از صفر برمی‌گرداند.
اگر $s1 > s2$ ، مقداری بزرگتر از صفر برمی‌گرداند.

```
cout<<strcmp ("one", "one") ;
```

```
strlen (str) ;
```

این تابع طول یک رشته را برحسب تعداد کاراکترهای آن باز می‌گرداند.
کاراکتر ختم‌کننده تهی را به حساب نمی‌آورد.

مثال

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    char str1[80], str2[80];
    int i;
    cout<<"Enter two strings.\n";
    cin>>str1>>str2;
    cout<<"length of str1 is:"<<strlen(str1)<<"\n";
    cout<<"length of str2 is:"<<strlen(str2)<<"\n";
    i=strcmp(str1,str2);
    if(!i) cout<<"the strings are equal";
    if (strlen(str1)+strlen(str2)<80){
        strcat(str1, str2);
        cout<<str1<<"\n";}
    strcpy(str1,str2);
    cout<<str1<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

cin.get()

این تابع یک کاراکتر را از صفحه کلید می‌گیرد. برای استفاده از این تابع در ابتدای برنامه باید از فایل سرآمد `iostream` استفاده شود.

```
char x;
x = cin.get();
cout << x ;
cin.get (S,15);
```

در این روش کامپایلر آنقدر از کاربر حرف می‌گیرد تا به طول آرایه تعریف شده برسد. ممکن است کلمه مورد نظر کاربر ۳ حرفی باشد برای حل این مشکل از روش زیر استفاده کنیم:

```
cin.get (S,15,'*');
```

کاراکتر جدا کننده در واقع شرط پایان است که خودمان تعیین می‌کنیم و یادمان باشد همواره ۱ کاراکتر از کاراکترهای داده شده کم می‌شود چون از آنجا شرط تمام است.

gets/puts

↔ برای دریافت متن از تابع gets می توان استفاده کرد.
↔ برای نمایش متن از تابع puts می توان استفاده کرد.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    char t[10];
    gets(t);
    puts(t);
    system("pause");
    return 0;
}
```

toupper() , tolower()

کاراکتر ورودی را به معادل بزرگ خود تبدیل می کند.
`int toupper(int ch);`

کاراکتر ورودی را به معادل کوچک خود تبدیل می کند.
`int tolower(int ch);`

باید از header file ، `ctype.h` استفاده نمود.

یکی از کاربردهای متداول آن پشتیبانی از `interface` است.

به این معنی که در دریافت ورودی از کاربر مفید است.

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    char command[80];
    int i, j;
    for(;;){
        cout<<"operation:add,sub,mul,div,mod,quit\n";
        cin>>command;
        for(i=0;i<strlen(command);i++)
            command[i]=tolower(command[i]);
        if(!strcmp(command, "quit"))
            break;
        cout<<"Enter two No.\n";
        cin>>i>>j;
        if(!strcmp(command, "add"))
            cout<<i+j<<"\n";
        if(!strcmp(command, "sub"))
            cout<<i-j<<"\n";
        if(!strcmp(command, "mul"))
            cout<<i*j<<"\n";
        if(!strcmp(command, "div"))
            cout<<i/j<<"\n";
        if(!strcmp(command, "mod"))
            cout<<i%j<<"\n" ;}
    system("pause");
    return 0;
}

```

مثال

string

این نوع داده برای نگهداری رشته ای از یک یا چند کاراکتر مورد استفاده قرار می گیرد. کلاس **string** با متدهایی که در اختیار می گذارد کار با کاراکترها و مدیریت متن ها را آسان تر می کند. برای استفاده از **string** باید هدر فایل **string** را به برنامه اضافه کنیم.

```

string str1 = "This class is fun.";
string str2 = "Learn C++.";

```

```

//.size() show length of string (18)
cout<< str1.size();

```

```

//.empty() if string is empty return 1 else return 0. (0)
cout<< str1.empty();

```

```

//operator [] :you can access to i th character.(c)
cout<< str1[5];

```

```

string str1 = "This class is fun.";
string str2 = "Learn C++.";

//.append(string) :append string to end of other string.
//(This class is fun.Learn C++)
str1.append(str2);

//.erase(int i,int j) :Delet form charcter i th and reply that j time.
//(This class++)
str1.erase(10,15);
cout<< str1<<"\n";

//.insert(int n,const sting &) : from character n program start embed new
string in other string. (This class+Java is good.+)
str1.insert(11,"Java is good.");
cout<< str1;

//.find(string) search string form left in other string and return position of
it. (2)
cout<< str1.find("is");

```


string

```

//.rfind(string) search string form right in other string and
return position of it. (16)
cout<< str1.rfind("is");

//operator + : you can connect too string or more by + (ab)
string str3 = "a";
string str4 = "b";
string str5 = "";
str5 = str3 + str4;
cout<< str5;

//.compare(string) : do compration operator on to string if to sting equal
return 0 if first was bigger than other return -1 else return +1. (8)
cout<< str1.compare(str2);

//.clear() :assign string to "".
str1.clear();
cout<< str1;

```


string

آرایه های چندبعدی

یک آرایه دوبعدی از چپ به راست و یک ردیف یک ردیف مورد دستیابی قرار می گیرد.

```
int count[10][12];
```

سطر   ستون

Right index

	0	1	2	3	
Left index	0				
1					
2					
3					

نمایش ذهنی از آرایه های دوبعدی

مثال

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int two_d[4][5], i, j;
    for(i=0; i<4; i++)
        for(j=0; j<5; j++)
            two_d[i][j]=i*j;
    for(i=0; i<4; i++)
    {
        for(j=0; j<5; j++)
            cout<<two_d[i][j]<<"\t";
        cout<<"\n";
    }
    system("pause");
    return 0;
}
```

Sizeof(int)

$4 * 5 * 4 = 80$

Output

0	0	0	0	0
0	1	2	3	4
0	2	4	6	8
0	3	6	9	12

Press any key to continue ...

مقداردهی اولیه آرایه ها

```
type array-name[size]={value-list};
```

```
char k[5]={1,4,9,16,25};
```

0	1	2	3	4
1	4	9	16	25

```
int B[2][3]={{1},{4,9}};
```

0	1	2
1	0	0
4	9	0

```
k[0] => 1
```

```
char m[5]={0};
```

0	1	2	3	4
0	0	0	0	0

```
k[4] => 25
```

مثال

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main()
{
    double radians[5][2]={
        1.0, 0.0175,
        2.0, 0.0349,
        3.0, 0.0524,
        4.0, 0.0698,
        5.0, 0.0873
    };
    double degrees;
    int i;
    cin>>degrees;
    for(i=0; i<5; i++)
        if (radians[i][0]==degrees)
        {
            cout<<radians[i][1]<<"\n";
            break;
        }
    system("pause");
    return 0;
}
```

```
Output
4
0.0698
Press any key to continue . . .
```

آرایه‌های بدون اندازه

```
int pwr[]={1,2,4,8,16,32,64,128};
char prompt[]="Enter your name";
```

آرایه‌هایی که صراحتاً ابعاد آنها مشخص نشده است. تعداد کاراکترها و یا اعداد را شمرده و اندازه آرایه را آن تغییر می‌دهد.

```
int sq[][3]={
1, 2, 3,
4, 5, 6,
7, 8, 9
};
```

مزیت این نحوه معرفی آرایه‌ها این است که می‌توان جدول را بدون آنکه ابعاد آرایه را تغییر دهیم، بلندتر یا کوتاه‌تر نماییم.

جدول رشته‌ای

```
char names[10][40];
```

۱۰ رشته هر کدام با طول حداکثر ۴۰ کاراکتر (با احتساب کاراکتر ختم کننده تهی)

```
cin>>names[2];
```

دریافت سومین رشته جدول

```
cout<<names[0];
```

اولین رشته جدول

ثابت‌های کاراکتری خاص

معنا	کد
tab	\t
'	\'
newline	\n
?	\?
کاراکتر back slash	\\

توابع کاراکتری ... is

تابع	کاری که انجام می دهد
isalnum(ch)	حروف الفبا یا یک رقم باشد، true برمی گرداند.
isalpha(ch)	حروف الفبا باشد، true برمی گرداند.
isdigit(ch)	یک رقم باشد، true برمی گرداند.
isspace(ch)	فاصله خالی باشد، true برمی گرداند.

ctype.h

برنامه ای بنویسید که تعداد فاصله های یک متن را اعلام می کند.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <ctype.h>
#include <string.h>

using namespace std;
int main()
{
    char str[]="This is a test";
    int i, spaces;
    spaces=0;
    for(i=0; i<strlen(str); i++)
        if(isspace(str[i]))
            spaces++;
    cout<<spaces<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

```
Output
3
Press any key to continue ...
```

تمرین

برنامه‌ای بنویسید که

- ❖ آرایه ۲ بعدی ۱۰ در ۱۰ را با مقادیر جدول ضرب، مقدار دهی کرده و نمایش دهد.
- ❖ دو ماتریس ۴*۴ را از ورودی دریافت کرده، تفاضل آن دو را در خروجی نمایش دهد.
- ❖ در یک ماتریس ۴*۴ عناصر قطر اصلی را یک و بقیه را صفر قرار دهد و نمایش دهد.
- ❖ دو ماتریس ۳*۴ و ۴*۵ را دریافت کرده، حاصلضرب آن دو را نمایش دهد.
- ❖ نام ۴۰ دانش‌آموز و نمره آن‌ها را از ورودی دریافت کرده، نام و نمره دانش‌آموزانی که نمره آن‌ها بیشتر از ۱۸ است را نمایش دهد.
- ❖ یک رشته را خوانده و تمام حروف بزرگ به کوچک تبدیل نماید و نمایش دهد.
- ❖ نمایش کاراکترهای a تا d به همراه کد اسکی آنها.
- ❖ مقداری را به عنوان رمز دریافت کند، در صورتی که رمز درست بود اعلام کند به برنامه خوش آمدید در غیر اینصورت اعلام کند رمز اشتباه است.
- ❖ یک متن حداکثر ۱۰۰ کاراکتری را دریافت کرده، تعداد تکرار A، تعداد تکرار DA را نمایش دهد و تمام Kها را با L جایگزین کند.
- ❖ ۵۰ اسم را دریافت کرده، تعداد اسمی که با B شروع می‌شود را نمایش دهد.
- ❖ دو رشته را از ورودی دریافت کرده، به هم پیوند دهد و در خروجی نمایش دهد.
- ❖ رشته ای را از ورودی دریافت کرده، تعداد ارقام موجود در رشته را محاسبه کرده و نمایش دهد.

تابع

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
void Areas(int base,int height);
int main()
{
    Areas(10, 20);
    Areas(5, 6);
    Areas(8, 9);
    system("pause");
    return 0;
}

(void)Areas(int base, int height)
{
    cout<<"Area is:"<<base*height/2<<"\n";
}
```

Diagram labels:

- Prototype: `void Areas(int base,int height);`
- argument: `Areas(10, 20);`
- Parameters: `(void)Areas(int base, int height)`

تابع
تابع شامل یک یا چند دستور بوده و عمل بخصوصی را انجام می‌دهد.
تابع دارای نامی است و با همین نام فراخوانی می‌شود.
در یک تابع نمی‌توان تابع دیگری ایجاد کرد اما می‌توان تابع دیگری را فراخوانی کرد.
برای استفاده مجدد تابع نوشته شده، بهتر است برای تابع header file ساخته و با پسوند h در فولدر include که مخصوص header file ها است ذخیره نمود.
prototype شامل سه چیز است: نوع مقدار بازگشتی تابع، تعداد پارامترهای تابع، نوع داده پارامترهای آن تابع
پیش‌الگوی یک تابع (function prototype) برای معرفی آن تابع، پیش از آنکه تعریف شود، استفاده می‌گردد.

تابع
مقدار بازگشتی توابع باید مشخص شود. اگر مشخص نشود اکثراً به عنوان int در نظر گرفته می‌شود. در صورتی که تابع دارای مقدار بازگشتی نباشد نوع مقدار بازگشتی void تعریف می‌شود (تابع return ندارد).
به مقداری که به یک تابع ارسال می‌شود argument می‌گویند.
حد بالای آرگومانها توسط کامپایلری که از آن استفاده می‌شود تعیین می‌گردد، اما هر کامپایلر استانداردی حداقل ۲۵۶ آرگومان را قبول می‌کند.
متغیرهایی که آن آرگومانها را دریافت می‌کنند نیز باید معرفی شوند، به این متغیرها parameters گفته می‌شود.

تابع

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
float Areas(float base,float height);
int main()
{
    float S,x,y;
    cin>>x>>y;
    S=Areas(x,y);
    cout<<"The area is:"<<S<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}

float Areas(float base, float height)
{
    return base*height/2;
}

```

Output
 3
 4
 The area is:6
 Press any key to continue ...

math.h

استفاده از توابع ریاضی با فایل سرآمد

توابع ریاضی

عملیات ریاضی	تابع در زبان C
cos t	double cos(double t)
e^t	double exp(double t)
$x\%y$	double fmod(double x, double y)
$\log^t$	double log10(double t)
x^y	double pow(double x, double y)
Sin t	double sin(double t)
$\sqrt{t}$	double sqrt(double t)

در C++ می توان توابعی به صورت inline تعریف کرد که واقعا فراخوانی نشوند، بلکه در هر نقطه ای که فراخوانی شده اند کد آنها قرار داده شود. این توابع سریعتر اجرا می شوند. پیش از استفاده حتما باید تعریف شود.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;

inline int even(int x)
{
    return !(x%2);
}

int main()
{
    if(even(10)) cout<<"10 is even \n";
    if(even(11)) cout<<"11 is even \n";
    if(even(12)) cout<<"12 is even \n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output
10 is even
12 is even
Press any key to continue . . .

تابع

زمانی که به انتهای تابع و } یا به دستور return برسیم تابع به روتین فراخواننده خود باز می گردد. return می تواند مقداری را به روتین فراخواننده اش بازگرداند.

یک تابع می تواند چندین دستور return داشته باشد.

تابعی که خودش را فراخواند recursive نامیده می شود.

تابع بازگشتی (Recursive)

تابعی که خود را به صورت مستقیم یا از طریق تابع دیگر به صورت غیرمستقیم فراخوانی می کند.

بازگشتی غیرمستقیم:

```
f1(int a)    f2(int c)
{
    int b;    int d;
    .
    f2(b);    f1(d);
    .
}
```

بازگشتی مستقیم:

```
f1(int a)
{
    int b;
    .
    f1(b);
    .
}
```

هر تابع بازگشتی دارای یک یا چند مقدار اولیه است که آنرا حالت توقف تابع می نامند. تابع بازگشتی از طریق فراخوانی خودش (حالت بازگشتی) به حالت توقف می رسد.

جملات فیوناچی تا جمله n

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int fibo(int x);
int main()
{
    int i, n;
    cin>>n;
    for (i=1;i<=n;i++)
        cout<<fibo(i)<<"\t";
    system("pause");
    return 0;
}

int fibo(int x)
{
    if (x<=2) return 1;
    else return fibo(x-1)+fibo(x-2);
}
```

میدان دید (scope)

```

int myabs(int x);
int main()
{
    int i;
    for (i=1; i<=8; i++)
    {
        int n;
        cin>>n;
        cout<<myabs(n) <<"\n";
    }
    system("pause");
    return 0;
}
int myabs(int x)
{
    if (x<=0) return -1 * x;
    else return x;
}

```

روشهای انتقال پارامترهای تابع

call by value, call by reference

value: در این روش مقدار آرگومان به پارامتر صوری آن سابروتین کپی می‌شود بنابراین تغییراتی که روی مقادیر پارامترهای آن سابروتین اعمال می‌شود روی آرگومانهایی که جهت فراخوانی آن سابروتین به کار برده می‌شود تاثیری **نخواهد** داشت.

reference: در این روش به جای مقدار آرگومان آدرس آن به پارامتر مورد نظر کپی می‌شود بنابراین تغییراتی که روی مقادیر پارامترهای آن سابروتین اعمال می‌شود روی آرگومانهایی که جهت فراخوانی آن سابروتین به کار برده می‌شود **تاثیر خواهد داشت**.

call by value	call by reference
<pre>#include "stdafx.h" #include <iostream> using namespace std; void f(double x, double y); int main(){ double i,j; i=6.45; j=9.35; f(i,j); cout<<i<<"\t"<<j<<"\t"; system("pause"); return 0; } void f(double x, double y){ x=x+3; y=y-3; cout<<x<<"\t"<<y<<"\t"; } }</pre>	<pre>#include "stdafx.h" #include <iostream> using namespace std; void f(double &x, double &y); int main(){ double i,j; i=6.45; j=9.35; f(i,j); cout<<i<<"\t"<<j<<"\t"; system("pause"); return 0; } void f(double &x, double &y){ x=x+3; y=y-3; cout<<x<<"\t"<<y<<"\t"; } }</pre>
<p>Output 9.45 6.35 6.45 9.35 Press any key to continue ...</p>	<p>Output 9.45 6.35 9.45 6.35 Press any key to continue ...</p>

تمرین

برنامه‌ای بنویسید که

- ❖ مقادیر k و n را دریافت کرده، و تابع زیر را با فراخوانی تابع فاکتوریل محاسبه کرده و نمایش دهد. $y = n!k! / (k!(n-k)!)$
- ❖ با استفاده از فراخوانی تابع مقدار تابع زیر را محاسبه کرده و نمایش دهد.

$$y = \begin{cases} x^3 + 4x + 5 & x \geq 0 \\ 1 & x < 0 \end{cases}$$

- ❖ با استفاده از تابع بازگشتی فاکتوریل عدد دریافتی را محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ با استفاده از تابع محیط و مساحت مستطیل را محاسبه نماید.
- ❖ بزرگترین عدد بین ۲ عدد ورودی با تابع را نمایش دهد.
- ❖ با تابع مقدار X^n را برای مقادیر دریافت شده محاسبه نماید.
- ❖ مقدار X^n را با تابع بازگشتی محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ n امین جمله سری فیبوناچی را با استفاده از تابع بازگشتی محاسبه کرده و نمایش دهد.

کد ASCII

هر کاراکتر یک کد ASCII دارد که می توان در برنامه نویسی از آن استفاده نمود.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>
```

کد اسکی ۲۷ مربوط به کلید Esc است.

```
int main()
{
    char x;
    for(;;) حلقه بی نهایت
    {
        x=getch();
        if(x==27)
            return 1;
    }
    system("pause");
    return 0;
}
```

مثال

یک سطر متن انگلیسی که به CTRL Z ختم می شود را دریافت کرده و نمایش می دهد.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
```

```
int main(){
    char x;
    while((x = cin.get( )) !=EOF)
        cout << x ;
    system("pause");
    return 0;
}
```

EOF به معنی End

of File می باشد که در

تعریف `iostream.h`

شده و مقدار آن برابر با

۱- می باشد. مقدار آن در

سیستم عامل DOS

عبارتست از `ctrl Z`.

اعداد تصادفی

✓ مقادیر تصادفی در اکثر برنامه‌های کاربردی در زمینه شبیه سازی و بازیهای کامپیوتری نقش مهمی را ایفا می‌نمایند.
 ✓ برای ایجاد یک عدد تصادفی صحیح بین ۰ و ۳۲۷۶۷ از تابع rand() استفاده می‌شود.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    for(int j=1; j<=10; j++)
        cout << rand() << "\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

output

```
41
18467
6334
26500
19169
15724
11478
29358
26962
24464
```

Press any key to continue . . .

اعداد تصادفی

✓ هر چند بار برنامه قبل را اجرا نمائیم جواب یکسانی را می‌گیریم. برای تصادفی کردن اعداد باید از تابع srand() استفاده نمائیم. این تابع به یک آرگومان صحیح از نوع unsigned نیاز دارد که به آن seed گفته می‌شود.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    unsigned seed;
    cout << "Enter seed value : " ;
    cin >> seed ;
    srand(seed);
    for(int j=1; j<=10; j++)
        cout << rand( ) << "\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

output

```
Enter seed value : 4
51
17945
27159
386
17345
27504
20815
20576
10960
6020
```

Press any key to continue . . .

نتیجہ پر تاب ۲ تاس

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    unsigned    seed, d1, d2;
    cout << "Enter seed: " ;
    cin >> seed ;
    srand(seed) ;
    d1= 1+rand( )% 6 ;
    d2= 1+rand( )% 6 ;
    cout << d1 << "          " << d2 ;
    system("pause");
    return 0;
}

```

output
 Enter seed: 16
 1 3Press any key to continue ...

اعداد تصادفی بین ۰ و ۱

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    unsigned seed ;
    cout<< "Enter seed: " ;
    cin >> seed ;
    srand(seed) ;
    for(int i=1; i<=10; ++i)
    cout<< rand( ) / 32768.0 <<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}

```

output
 Enter seed: 14
 0.00256348
 0.827789
 0.280518
 0.355316
 0.677094
 0.0376892
 0.585052
 0.734589
 0.373413
 0.307465
 Press any key to continue ...

struct

هر ساختار از دو یا چند عضو که به همراه هم یک واحد منطقی را می‌سازند، تشکیل می‌شود.

```
struct name {
    type member1;
    type member 2;
    .
    .
    .
    .
}variables;
```

ساختارها شبیه آرایه‌ها هستند، بدین صورت که یک نوع داده گروهی (جمعی) است که فضای پیوسته از حافظه اصلی را اشغال می‌نماید. اما عناصر ساختار الزاماً از یک نوع نمی‌باشند بلکه اعضای یک ساختار می‌توانند از نوع‌های مختلف مانند `int`، `float` و ... باشند. اعضای ساختار ربط منطقی دارند. اعضای ساختار را `field` یا `element` گویند.

مثال

نام ساختار

```
struct time {
    int hour ; // 0 to 23
    int minute ; // 0 to 59
    int second; // 0 to 59
};
```

struct

به دو صورت می توان اعلان یک متغیر از نوع ساختار را نمایش داد:

```
struct Info{
int Id;
char Id_type;
char name[80];
} St1, St2, St3;
```

روش اول

```
struct Info{
int Id;
char Id_type;
char name[80];
};
Info St1, St2, St3;
```

روش دوم

struct

```
struct Info{
int Id;
char Id_type;
char name[80];
};
Info St={13, 'p', "Asadi"};
```

مقدار اولیه برای ساختارها:

```
struct Info{
int Id;
char Id_type;
char name[80];
};
Info St;
St.Id=145;
St.Id_type='p';
strcpy(St.name,"Asadi");
```

به منظور دسترسی به عناصر یک ساختار از عملگر (dot). استفاده می گردد.

struct

عضو یک ساختار خود می‌تواند یک ساختار دیگر باشد. (ساختارهای تو در تو)

```
struct date {
int month;
int day;
int year;
};
```

```
struct Info{
Info x;
int Id;
char name[80];
date entrance; };
x.entrance.month=10;
x.entrance.day=22;
x.entrance.year=1378;
```

struct

```
struct Info{
int Id;
char name[80];
struct date {
int month;
int day;
int year;
} entrance;
};
```

عضو یک ساختار خود می‌تواند یک ساختار دیگر باشد.
(روش دیگر)

```
struct Info{
int Id;
char Id_type;
char name[80];
};
Info St[30];
```

آرایه ای از ساختارها:

مثال

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
struct students{
    char name[40];
    char family[50];
    int age;
}st1, st2;
int main()
{
    students st3[100];
    int i;
    for(i=0;i<100;i++)
        cin>>st3[i].name>>st3[i].family>>st3[i].age;
    for(i=0;i<100;i++)
        if(st3[i].age>=18) cout<<st3[i].family<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}

```

نام خانوادگی دانشجویان بزرگتر از ۱۸ سال

تمرین

برنامه‌ای بنویسید که

- ❖ چهار تاس برای دو بازیکن (هر کدام دو تاس) در نظر بگیرید. هر بازیکن دو تاس خود را می‌اندازد. مجموع دو تاس هر بازیکن بیشتر بود آن بازیکن را برنده اعلام کند. در صورتی که مجموع دو تاس هر دو بازیکن برابر بود تساوی اعلام شود.
- ❖ با استفاده از ساختار، طول و عرض یک مستطیل را دریافت کرده، مساحت چهار مستطیل را محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ ساختاری شامل اطلاعات نام، نام خانوادگی، سال ورود، نمره ۱، نمره ۲ و نمره ۳ دانشجویان را در ساختاری ذخیره کند. سپس اطلاعات ۲۰ دانشجو را دریافت کرده و معدل هر یک را به همراه نام خانوادگی نمایش دهد.
- ❖ ساختاری شامل اطلاعات نام، نام خانوادگی، سال استخدام، حقوق پایه، بیمه و مالیات کارمندان را در ساختاری ذخیره کند. سپس اطلاعات ۱۰ کارمند را دریافت کرده و حقوق دریافتی هر یک را به همراه نام و نام خانوادگی نمایش دهد.